

Winkels en bedrijven

Beckumerstraat 22 tot en met 30

Van groente en kruidenierswaren naar meubels en couture.

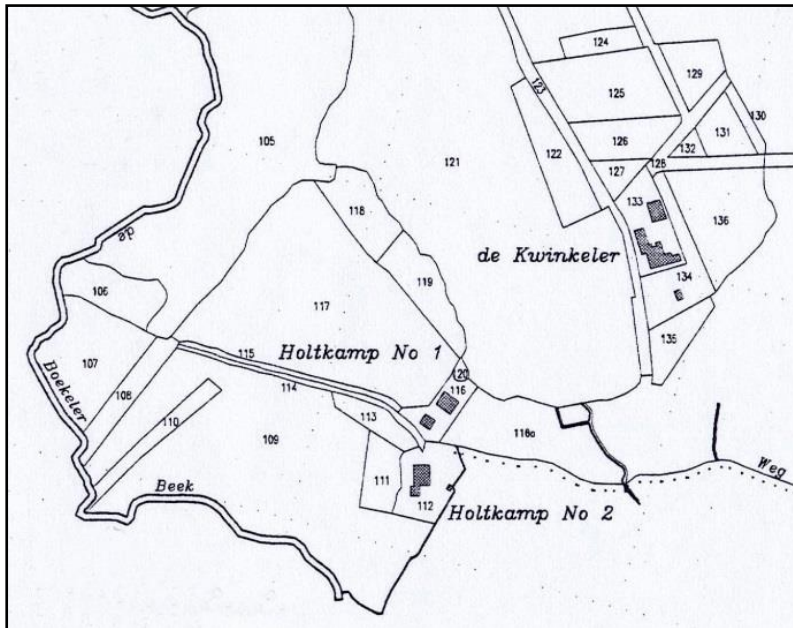
WINKELS EN BEDRIJVEN IN BOEKELO

BECKUMERSTRAAT 22 TOT EN MET 30

VAN GROENTE EN KRUIDENIERSWAREN NAAR MEUBELS EN COUTURE.

J.J. DE BOER – BOEKELO, 20 APRIL 2014.

INLEIDING: De vroege ontwikkeling van het dorp Boekelo.

Op een klein gedeelte van de kadastrale kaart van Lonneker Sectie K 2^e Blad¹ zien we de Kwinkeler en twee boerderijen Holtkamp. Daar omheen was een bescheiden deel van de grond in cultuur gebracht en bestond het overgrote deel uit woeste grond met veel heide.

Op het tweede kaartje², dat oorspronkelijk verkend werd in 1881, staan de latere spoorweg en Stoombleekerij al ingetekend, maar is van verdere bebouwing nog nauwelijks sprake. Wel is al veel grond in cultuur gebracht (licht- en donker groen) en de heide (roze gespikkelde gedeelte) teruggedrongen.

Omdat de Enschedese textielindustrie grote behoefte had aan goede transport van steenkolen uit het Ruhrgebied, werd door de Geldersch-Overijsselsche

Lokaal Spoorwegmaatschappij de spoorlijn Winterswijk – Enschede aangelegd, deels over de grond van de bewoner van de Kwinkeler, Hulscher. Daarmee was in 1885 Boekelo aangesloten op het lande-

lijke spoorwegnet.

Die bereikbaarheid had grote gevolgen voor de ontwikkeling van het dorp. Belangrijk daarbij was de komst van de Boekelose Stoombleekerij. Die werd gesitueerd nabij het station en op de plaats, waar drie beken samenkwamen en dus veel water voorhanden was. De fabriek werd op 9 maart 1889 in gebruik genomen.

¹ Stichting Kadastrale Atlas Overijssel 1832, Lonneker, kaart 53.

² Topografische kaart N° 418, Broekheurne.

Van boven naar beneden:

Boekelose Coöperatieve Roomboterfabriek

Café Hulscher

Boekelose Zoutfabriek

Hulscher huizen

"Mans huuz"

Het "Rooie Dorp"

"De Twaalf Apostelen" gefotografeerd vanaf de Ganzebosweg.

Op initiatief van G.J. van Heek van de Stoombleekerij werd in 1894 door de plaatselijke boeren de Boekelose Coöperatieve Roomboterfabriek opgericht.

In 1895 ontstond de voorloper van het huidige pand van "De Buren", café Hulscher.

In 1918 kreeg Boekelo een nieuwe impuls door de bouw van de Boekelose Zoutfabriek, de voorloper van de Koninklijke Nederlandse Zoutindustrie te Hengelo.

Door de oprichting van de spoorlijn en de fabrieken kwamen veel spoormensen en arbeiders naar Boekelo en diende voor huisvesting te worden gezorgd. En zo verscheen rond 1890 een rij arbeiderswoningen aan de huidige Windmolenweg op grond van Hulscher en aan de huidige Dirk Papestraat op grond van Holtkamp.

In 1923 volgde de bouw van de "Twaalf Apostelen" op de hoek van de Ganzebosweg en de Beckumerstraat en het "Rooie Dorp" aan de Boekelosebleekweg.

Duidelijk is, dat de bevolking sterk toenam, maar met weinig kapitaalachtige bewoners.

In en rond het dorp verschenen ook inmiddels verdwenen kleinere boerderijtjes, zoals aan de Weleweg, De Mans, bij de kerk en op meerdere andere plaatsen.

Door de groei van de bevolking werd het voor allerlei mensen interessant om winkeltjes op te richten. In zowel de boerderijtjes als ook de winkeltjes kon niet voldoende verdiend worden om er be-

hoorlijk van te leven en dus was het vaak zo geregeld, dat de man in één van de fabrieken werkte en de vrouw de nering aan huis in stand hield.

In het volgende verhaal wordt de ontwikkeling van de huizen aan de Beckumerstraat onder de Nrs. 22 tot en met 30 beschreven. Kennis van de jaartallen en de feiten, die genoemd zijn in deze inleiding, is van belang

voor een beter begrip van het hoe en waarom van de gebeurtenissen in die huizen.

Timmerman / aannemer Van de Pol.

Voor het vervolg van het verhaal is een belangrijke rol weggelegd voor de timmerman Hendrik van de Pol, die in dit boerderijtje woonde met daar achter zijn werkplaats aan de Weleweg 71 en later zijn zoon, aannemer Willem van de Pol, die zijn bedrijf had aan de huidige Dirk Papestraat.

(N.B. De personen op de foto behoren niet tot de familie Van de Pol).

De familieverhoudingen blijken uit het volgende kleine stukje van de

Parenteel van Hendrik van de POL:

- I.1 **Hendrik van de POL**, geb. Renkum 04-02-1876, timmerman, overl. Usselo 31-08-1925, zn. van **Jan van de POL**, houtzager en **Evertje van den BRINK**, tr. Enschede 27-03-1902 **Teuntjen EBBEKINK**, geb. Markelo 28-09-1872, overl. Boekelo 08-09-1965, dr. van **Hendrikus EBBEKINK**, landbouwer en **Aaltjen EBBEKINK**.

Uit dit huwelijk:

1. **Jan Willem (Willem) van de POL**, geb. Boekelo 20-08-1902 (zie II.).
2. **Aaltje van de POL**, geb. Enschede 10-01-1904, overl. Enschede 11-10-1977.
3. **Everdina van de POL**, geb. Boekelo 24-05-1910, overl. Haaksbergen 25-12-2009.

- II. **Jan Willem (Willem) van de POL**, geb. Boekelo 20-08-1902, aannemer, overl. Boekelo 09-08-1975, tr. Lonneker 04-07-1931 **Hermine WESTENDORP**, geb. Lonneker 10-11-1904, dr. van **Jan WESTENDORP**, landbouwer en **Johanna WELDINK**.

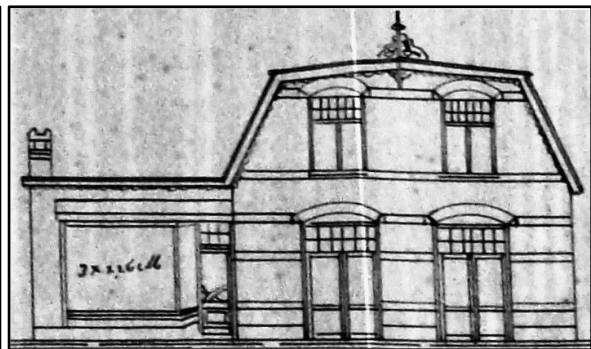
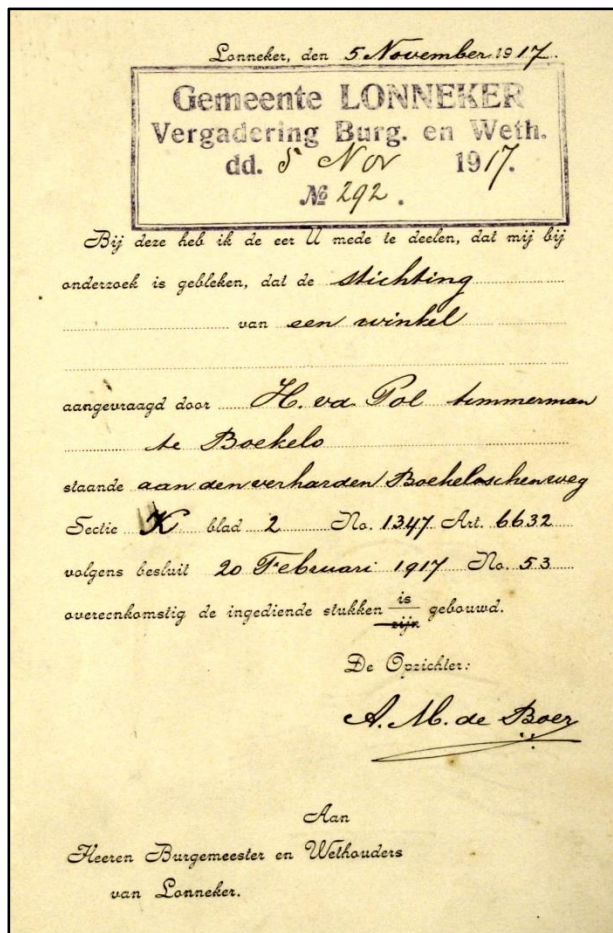
In de tijd van Hendrik van de Pol was het vrij gebruikelijk om verdiend geld niet naar een bank te brengen, maar het te investeren, in zijn geval in vastgoed. Hendrik kocht in 1910 en 1911 twee stukken grond aan de Beckumerweg, ook wel Boekeloschenweg genoemd, waar nu de panden staan, waarover in dit boekje wordt geschreven³.

Op de foto staat rechts het postkantoor, dat in 1907 in gebruik werd genomen. Daarnaast staat op het gekochte perceel nu het pand, genummerd: N° 22 en 24 (La Deut Mode). Ik heb geen bouwaanvraag of tekening gevonden, maar gezien het voorgaande lijkt het aannemelijk, dat het tussen 1911 en 1913 is gebouwd. Dat zou dan

³ Zoals vermeld in de koopakte, verleden voor notaris E. van Hoff te Enschede op 9 april 1962.

vrijwel gelijk zijn met het pand Beckumerstraat N° 10-12 (cafetaria Het Spoor), dat in een vergelijkbare stijl is opgetrokken en stamt uit 1913. Anderen denken, dat het huis van veel oudere datum is.

Al in 1917 bouwt Van de Pol aan de linkerkzijde een winkel aan het bestaande winkel-woonhuis. Deze uitbouw krijgt het huisnummer N° 26. Bij velen is dat gedeelte nog bekend als De Coöperatie, waarover in een volgend hoofdstuk meer.

De behoefte aan winkelpanden houdt gelijke tred met de uitbreiding van het dorp en het aantal inwoners. Voor Hendrik is dat reden, om opnieuw een dubbel winkelpand te bouwen. Op de bouwaanvraag staat een eenvoudige situatieschets, waarop links de kruising Kwinkelerweg-Windmolenweg-Beckumerstraat te zien is en dan achtereenvolgens op perceel 1349 het pand van cafetaria Het

Spoor, op 1348 de garage, voorheen postkantoor en op 1347 de hierboven genoemde panden met de nummers 22, 24 en 26. Hiernaast bouwt Hendrik dus op eigen grond het pand met de nummers N° 28 en 30 (thans "Het Pakhuys").

Voor de oplettende lezer: Op perceel 1346 wordt pas in 1933 het pand van thans slager Van der Peet gebouwd. Het ingetekende blok is afgebroken ten behoeve van de aanleg van de Diamantstraat en werd laatst bewoond door de familie Simmelink.

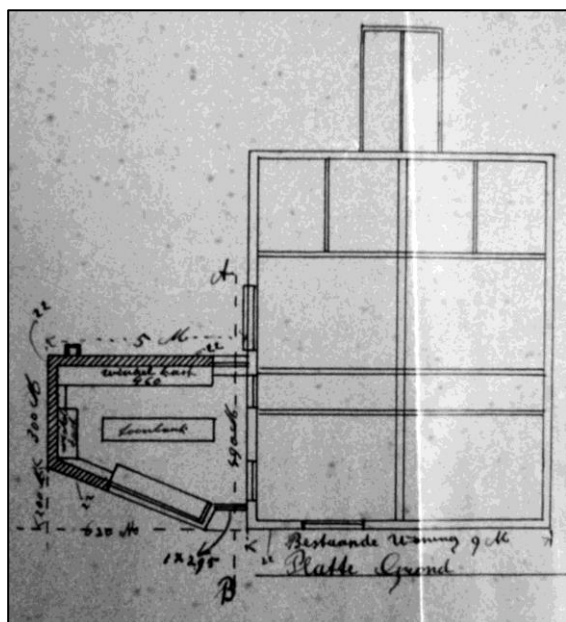
De nummering van de huizen.

30	28		24	22
G140 ¹	G 140 ²	26	G140	G 141
		G 140 ³		

In dit boekje gaat het over de panden Beckumerstraat 22 tot en met 30. De nummering vangt aan bij “de Buren”, voorheen “t Hulscher” met nummer 2 en volgt met de even getallen de rechterzijde van de weg naar Beckum. Deze nummering is hier pas vanaf 7 mei 1937. Voor die datum kenden we de nummers van de Gemeente Lonneker, tellend vanaf de rand van het dorp richting centrum. Op het moment, dat de huizen van een G.... nummer voorzien werden bestond alleen nog het dubbele blok G140/G141. Later gebouwde huizen kregen bestaande nummers, voorzien van een kleine 1, 2 en 3. In de bevolkingsregisters van Lonneker en Enschede vinden we deze aanduidingen terug en daardoor is meestal te achterhalen, wie waar woonde.

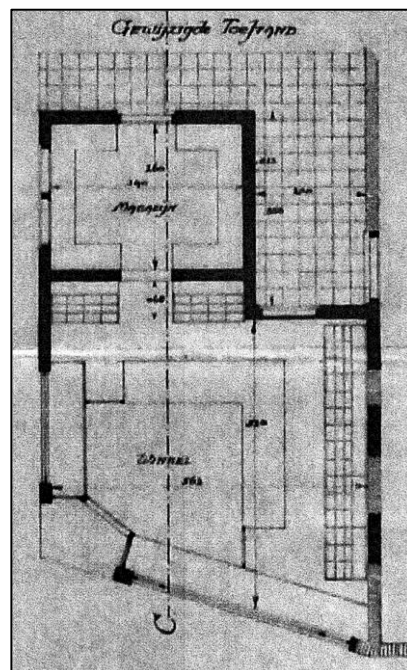
Voor de goede orde: Nummer 26, in de volksmond nog steeds “De Coöperatie”, is lang geleden afgebroken en de nummers 28 en 30 zijn samengevoegd en dragen nu het nummer 30. Nummer 28 is toen vervallen. Op de voorgaande bladzijden en in het volgende verhaal komt zowel de oude als de nieuwe nummering voor.

Beckumerstraat N° 26 - De Twentsche Coöperatie “Tot steun in de strijd”.

Nadat Van der Pol het dubbele blok G140/G141 gebouwd had, moet hij het al snel verkocht hebben aan de Twentsche Coöperatie “Tot steun in de strijd”. Waarschijnlijk is deze begonnen met een klein winkeltje in de latere voorkamer van G140, maar al na een paar jaar is de coöperatie de opdrachtgever voor de aanbouw van de winkel G 140³ aan de linkerkant van het blok. Deze aanbouw werd in 1924 nog eens uitgebreid met een magazijn. Tegelijk is toen de gevel aangepast en de toegangsdeur verplaatst. Op bladzijde 4 staat een foto van de aanbouw na 1917 en op de rechter afbeelding is de indeling te zien, zoals veel oud-Boekeloers deze zullen herkennen.

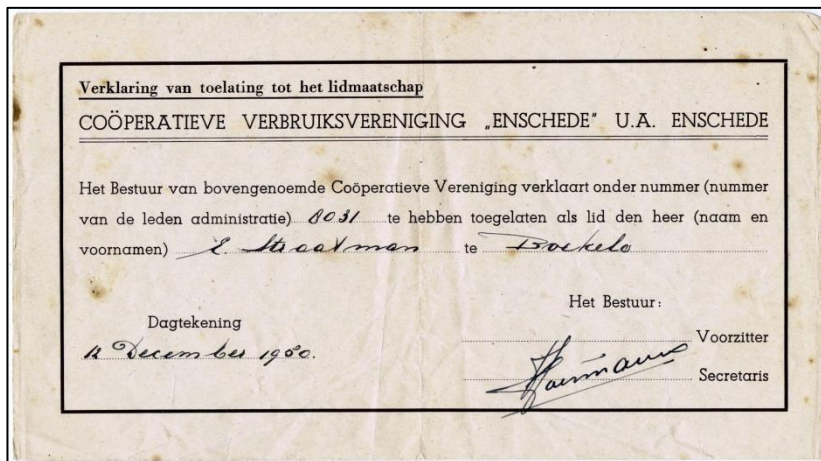
Nadat Van der Pol het dubbele blok G140/G141 gebouwd had, moet hij het al snel verkocht hebben aan de Twentsche Coöperatie “Tot steun in de strijd”. Waarschijnlijk is deze begonnen met een klein winkeltje in de latere voorkamer van G140, maar al na een paar jaar is de coöperatie de opdrachtgever voor de aanbouw van de winkel G 140³ aan de linkerkant van het blok.

Al in de negentiende eeuw had zich vanuit de socialistische arbeidersbeweging het idee van een verbruikskoöperatie ontwikkeld. Eén van de vele doelstellingen was:

“De verbruikskoöperatie streeft naar het vergroten van het reële inkomen van de arbeiders door het leveren van goede waar tegen een redelijke prijs onder uitschakeling van het winststreven.”

In 1914 werd de Handelskamer een zelfstandig lichaam onder de naam 'Coöperatieve Groothandelsvereniging de Handelskamer HAKA.- G.A. In 1920 ontstond de Centrale Bond van Nederlandse Verbruikskoöperaties.

Van de verbruikersvereniging werd je lid door een spaaringsleg van f 25,- te storten⁴. Je verplichtte je tevens om jaarlijks voor een bedrag van tenminste f 100,- aan goederen af te nemen. Hiernaast het bewijs van lidmaatschap van de heer Straatman. Zijn vader, aan de Oude Veenweg, was in Boekelo voorzitter van de vereniging.

Door de oprichting van fabrieken en de komst van arbeiders ontstond in Boekelo de ruimte voor zo'n verbruikskoöperatie. Die werd dan ook opgericht, terwijl er enkele huizen verder in de Beckumerstraat N° 12 al een winkel bestond, waar o.a. kruidenierswaren werden verkocht. In die zaak, een filiaal van de Fa. Seinhorst, winkelden vooral de inwoners met een wat ruimere portemonnee, terwijl de arbeiders vooral bij "De Coöperatie" hun boodschappen deden. Zij kochten daar hun HAKA artikelen.

De afgebeelde posters geven een indruk van de sfeer rond deze zaken.

⁴ De leden zijn niet voor tekorten van de vereniging aansprakelijk. "U.A." in de naam staat voor: uitgesloten aansprakelijkheid.

Ik heb geen gegevens kunnen vinden over bewoners of werknemers van vóór 1919 en misschien zijn die er ook wel niet geweest. De eerste filiaalhouder, die ik heb kunnen achterhalen, was Gerrit Oosterbroek. Hij was afkomstig uit Voorst en had al sinds 1913 enkele baantjes als winkelbediende in Enschede gehad. Nadat hij in 1918 korte tijd teruggegaan was naar Voorst, kwam hij in november 1919 naar Boekelo en ging wonen in Beckumerstraat n° 24. De winkelnering was toen al gevestigd in het aangebouwde pand, n° 26. Zijn personalia:

Parenteel van Gerrit OOSTERBROEK:

- I.1 **Gerrit OOSTERBROEK**, geb. Voorst 30-03-1890, winkelbediende, filiaalhouder, overl. Enschede 26-08-1936, zn. van **Hendrikus OOSTERBROEK**, landbouwer en **Hendrika van den BOSCH**. Tr. Voorst 11-10-1913 **Berendientje KALBERG**, geb. Voorst 19-07-1892, overl. Enschede 19-09-1993. *Zij werd dus 101 jaar oud.* Zij was dr. van **Fredrik Jan KALBERG**, boerenknecht, daglooner, en **Johanna Willemina PUT**. {Berendientje tr. in augustus 1941 **Jan Gerrit KLEINE SNUVERINK**, geb. Lonneker 1887/1888, overl. Enschede 24-10-1954, zn. van **Jan Hendrik KLEINE SNUVERINK**, fabrieksarbeider, en **Geertruid AVERINK**.}

Gerrit en Berendientje vestigen zich na hun huwelijk in Enschede en zij vertrekken in 1918 weer naar Voorst, waarna zij 30 januari 1919 uit Deventer terugkomen in Enschede en zich dan 14 november 1919 vestigen in Boekelo.

Uit dit huwelijk:

1. **Hendrika (Rikie) OOSTERBROEK**, geb. Enschede 17-03-1914 (zie II.).
2. **Hendrikus (Hennie) OOSTERBROEK**, geb. Enschede 17-04-1917, overl. Enschede 30-05-2005, tr. 23-08-1941 **Jopie van DIJK**.

II. **Hendrika (Rikie) OOSTERBROEK**, geb. Enschede 17-03-1914, overl. Enschede 11-03-1998, tr. 22-05-1937 **Gerhard HEIJINK**, geb. 16-11-1909, overl. 02-09-1979, zn. van **Hendrik Jan HEIJINK**, huisschilder, en **Antonette LENTING**.

Afb. Gerrit, Dina en Rikie Oosterbroek.

Gerrit Oosterbroek overleed al op 46 jarige leeftijd. Nog in het jaar van zijn overlijden werd Gerrit benaderd door Nijhof van de Spar uit Hengelo, met de vraag, of hij niet over wilde gaan naar die organisatie. Hij wilde dat niet en hij wilde bovendien geen Sparwinkel naast zijn zaak. Nijhof stichtte die toch en wel in Beckumerstraat n° 28, waarover later meer. De Coöperatie en De Spar hebben vele jaren naast elkaar bestaan.

De laatste tijd werd Gerrit in de winkel geassisteerd door de winkelbediende Jan Timmerman. Deze Jan werd nu filiaalhouder. Hij woonde in Enschede aan de Poolmansweg en kwam dagelijks naar Boekelo. Hij was geen familie van en moet dan ook niet verward worden met de Jan Timmerman van het filiaal van Seinhorst op n° 12. In de oorlog werd hij geholpen door het winkelmeisje Ada Groot Wassink. Bij de grote razzia van 24 oktober 1944 werd Jan Timmerman opgepakt en stond de acht-

tienjarige Ada er alleen voor. Het bestuur vroeg haar toen om de taken van cheffin waar te nemen. Dat was best spannend, want er was regelmatig luchtalarm. In de tuin was een behoorlijke schuilkelder ingericht, waar ze bij alarm naar toe ging. In die kelder had de Coöperatie ook de Enschedese administratie opgeborgen, omdat men veronderstelde, dat die in Boekelo veiliger was, dan in Enschede. Ada herinnert zich, dat ze een keer het trapje naar de kelder af wilde, maar dat ze daar plotseling een rat zag lopen. Haar angst voor de rat won het toen van de vrees voor bombardementen en ze durfde niet de schuilkelder binnen te gaan. Tijdens de Bevrijdingsdagen is de Coöperatie enige tijd dicht geweest. Ada's moeder vond het voor haar te gevaarlijk worden met al die Canadese bevrijders. Toen alles weer een beetje op orde was, kwam Jan Timmerman terug en nam haar werkzaamheden weer over.

Na Jan Timmerman zijn Ben en Truus Ensing in de Coöperatie werkzaam geweest. De wisseling van de wacht zal zo rond 1950 plaats gevonden hebben.

Het bestuur van de Coöperatie stelde daarna nog verschillende cheffins en medewerkers aan, zoals o.a. Rikie de Munnink van 1958 tot 1964, Anna Oltwater ("Anna oet de Coöperatie") van 1961 tot 1966. Henriëtte Wevers begon op haar veertiende als winkelmeisje en bleef er tot de Coöp overgenomen werd door de Edah en in Boekelo werd opgeheven, ± 1967. Na Anna was er nog even een chef uit Enschede, Theo Bitterhof. Er heeft ook nog een Mieke Veldhuis uit Beckum als winkelmeisje gewerkt.

Anna wist te vertellen, dat de winkel een "bedieningswinkel" was, maar je kon ook boekjes inleveren en dan werden de boodschappen bezorgd. Bakker Weis ventte voor de Coöp het brood, dat je kon bestellen in de winkel.

Toen de Coöperatie in Boekelo werd opgeheven, hebben ter overbrugging van een verbouwing aan de overkant tijdelijk Gerda Snuverink met Everdien en Wim Brinkman in het pand gezeten.

Dan is ook nog bekend, dat Martin en Liesbeth Zendman in 1969 in de oude winkel een cafetaria openden. Dat heeft daar bestaan tot zij in 1974 een nieuw cafetaria annex eethuis openden aan de Beckumerstraat 10/12, in het pand waar thans cafetaria "Het Spoor" is gevestigd. Het oude gebouw op n° 26 werd daarna afgebroken.

Martin Zendman.

Liesbeth in het nieuwe cafetaria.

Beckumerstraat N° 24.

Rikie en Hennie Oosterbroek, en hun moeder Berendientje bleven na het overlijden van Gerrit nog een poos naast de winkel wonen in n° 24. Rikie trouwde in 1937 met Gerhard Heijink en Berendientje hertrouwde in 1941 met Jan Gerrit Kleine Snuverink. Zij verhuisde toen naar de Kwinkelerweg. In het adresboek van 1939 staan zowel Hendrikus (Hennie) als zijn moeder nog ingeschreven in n° 24. Toen ook Hennie trouwde in 1941 kon hij met Jopie van Dijk daar blijven wonen. Zij gingen echter al in 1943 naar Enschede, om de zieke vader van Jopie, die nog jon-

gere kinderen had, tot zijn dood te begeleiden. Na zijn overlijden kwamen ze in 1945 terug naar een adres aan de Kwinkelerweg in Boekelo.

Daardoor kon het gezin De Vries vanaf 1943 het pand huren. Jopie schijnt daarin bemiddeld te hebben en dat kwam haar later goed van pas.

Toe Jopie met haar man terug was in Boekelo, was de oorlog net afgelopen. Door de geweldige oorlogsschade was er een grote woningnood en het was dan ook heel moeilijk om woonruimte te bemachtigen. Jopie voelde zich op dat moment erg eenzaam in Boekelo en ze vroeg haar zus Annie, of die niet wilde trouwen en naar Boekelo komen. Ze zou een goed woordje voor haar doen en wist misschien wel woonruimte te vinden. En zo geschiedde. Annie trouwde met Gerrit Steenbreker en kwam na bemiddeling van Jopie te wonen in de voorkamer van de woning van De Vries. Ze hebben daar anderhalf jaar gewoond, waarna ze voor langere tijd vertrokken naar een deel van de boerderij van Rosink aan de Egberinksweg 104.

Voor de personalia van de familie De Vries volgt hier een staatje, beginnend bij vader van Hendrik:

Parenteel van Tijmen de VRIES:

- I.1 **Tijmen de VRIES**, geb. Weststellingwerf 03-11-1882, fabrieksarbeider, straatmaker gemeentewerken.

Het gezin verhuist veelvuldig van Enschede naar Lonneker, van Lonneker naar Steenwijk en weer terug, naar Hengelo, naar vijf verschillende adressen in Enschede, naar Lonneker en weer terug naar Enschede.

Tr. Lonneker 14-05-1909 **Aaltje BOSCH**, geb. Giethoorn 29-04-1885, fabrieksarbeidster, dr. van **Jan BOSCH**, arbeider, en **Niesje DIJKSMA**.

Uit dit huwelijk:

1. **Hendrik de VRIES**, geb. Steenwijk 20-09-1912 (zie II.1).
- 2 t/m 8. Na Hendrik volgen nog zeven kinderen.

- II.1 **Hendrik de VRIES**, geb. Steenwijk 20-09-1912, textielfabrieksarbeider, landbouwersknecht, metselaar, overl. Enschede 25-09-1998, tr. Enschede 20-09-1941 **Gerritdina (Dientje) HOL-LINK**, geb. Glanerbrug 12-04-1914, overl. Enschede 24-11-1979, dr. van **Gerrit Jan HOLLINK**, fabrieksarbeider, en **Helena Maria SNIJDERS**, fabrieksarbeidster.

Uit dit huwelijk:

1. **Aleida Helena Maria (Alie) de VRIES**, geb. Boekelo 1942.
2. **Gerrit Jan Marcellinus de VRIES**, geb. Boekelo 1944, overl. ± 1980.
3. **Leo de VRIES**, geb. Boekelo 1946.

Hendrik, hier op latere leeftijd met Dientje afgebeeld op het huwelijk van hun zoon, was in Boekelo bekend als metselaar. Aanvankelijk woonde het echtpaar in op Beckumerstraat 62. Kort na de geboorte van dochter Alie deed zich de gelegenheid voor te verhuizen naar N° 24. Daar woonden ze lange tijd.

Veel wordt er niet over hem verteld. Hij mocht graag vissen en rookte op zijn tijd achter in de tuin zijn gevangen paling. Ook schijnt hij wel van een glaasje te hebben gehouden, maar daar hadden de omwonenden weinig last van.

Om bij de woning van De Vries te komen, moest je bij de Coöperatie achterom. Toen later de Coöperatie uitgebreid werd met een magazijn (zie tekening op blz. 5), lag de toegangsdeur aan een klein plaatsje, waarop ook de achterdeur van het cafetaria uitmondde. De omstandigheden waren niet meer zoals vroeger en Hendrik en Dientje

besloten te verhuizen naar “het rooie dorp” aan de Boekelosebleekweg. Hun dochter en schoonzoon woonden daar op N° 112 en zijzelf kwamen te wonen op N° 110.

Na het vertrek van Zendman werd het pandje van de Coöperatie afgebroken en is N° 24 opgeknapt en verhuurd aan verschillende ondernemers. Achtereenvolgens kwamen daarin een vestiging van Kapsalon Kole uit Rijssen, Kapsalon Linet van Linet Klein Willink en van 1979 tot 1983 Kapsalon Kupers van Jos en Marja Kupers. Toen zij naar de Beckumerstraat N° 5 verhuisden, werd het pand verhuurd aan Joke de Jong, die er gedurende twee jaren een naaiatelier vestigde, waar je naast creatief naaiwerk ook terecht kon voor founituren, reparatie, strijken, stomen e.d.

Van 1985 tot 2007 hadden Gerrit en Ria de Boer er hun damesmodezaak “Germo Style” gevestigd.

Daarna exploiteert Rita van Deutekom van 2007 tot heden haar boetiek “La Deut”, die zij op haar site aanprijst als een dames modewinkel in het midden- en hogere segment, waar de klant ook terecht kan voor accessoires als tassen, riemen, sieraden en dergelijke.

“La Deut” in 2014.

Beckumerstraat N° 22.

Op 19 januari 1925 kwam op dit adres de familie Lansink te wonen. Er zijn vast eerdere bewoners geweest, maar die heb ik niet kunnen achterhalen. De Lansinks huurden eerst van de Coöperatie “Tot Steun in de Strijd” en later van opvolgende eigenaars.

Personalia van de familie:

Parenteel van Gerrit Jan LANSINK:

I.1 **Gerrit Jan LANSINK**, geb. Enschede 09-04-1892, modelmaker.

Tr. (1) Enschede 30-11-1916 **Gesina Elisabeth BORGGREVE**, geb. Aalten 10-10-1895, fabriekarbeidster, overl. Enschede 30-11-1916, dr. van **Hendrik BORGGREVE**, kleermaker, en **Gesina Elisabeth FRANKEN**, tr. (2) Enschede 29-07-1920 **Fenna Aleida BLOEMENDAAL**, geb. Enschede 24-11-1889, fabriekarbeidster, overl. Enschede 12-04-1948, dr. van **Bernardus BLOEMENDAAL**, fabriekarbeider, en **Hendrika Maria GAAKINK**. {Zij tr. Enschede 09-12-1915 **Johannes Bernardus Antonius ten BOS**, geb. Enschede 1891/1892, fabrieksarbeider, overl. Assen, wonende te Enschede 28-10-1917, zn. van **Bernardus Johannes Antonius ten BOS**, fabrieksarbeider, en **Johanna Louisa Sophia Huijskes**.}

Uit het eerste huwelijk:

1. **Albertus LANSINK**, geb. Enschede 15-03-1917.

Uit het tweede huwelijk:

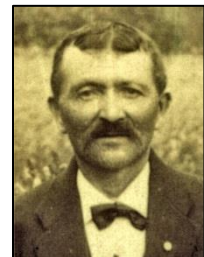
2. **Marinus Hendrik LANSINK**, geb. Enschede 05-10-1921 (zie II.1).
3. **Bernardus (Bennie) LANSINK**, geb. Lonneker 10-04-1931, schoenmaker, zeilmaker, overl. Eefde 14-05-2012.

II.1 **Marinus Hendrik LANSINK**, geb. Enschede 05-10-1921, overl. Hengelo 10-07-2002, tr. Enschede 27-11-1948 **Johanna ZOOMER**, geb. Vriezenveen 17-09-1920, dr. van **Hendrik ZOOMER** en **Johanna de JAGER**.

Uit dit huwelijk:

1. **Gerrit LANSINK**.

Albertus Lansink (1867 – 1923)

Gerrit Jan (Geit) Lansink was zoon van Albertus Lansink, een zandvormer, gieterijbaas, die in de Hengelose metaalindustrie werkzaam was en Maria Snuverink. Deze Albertus was een tweede keer getrouwd en uit dat huwelijk kreeg Gerrit vijf halfbroers en –zusters. Zelf trouwde hij ook twee keer. Toen hij in 1925 in Boekelo kwam, bestond zijn gezin naast hemzelf uit zoon Albertus, tweede echtgenote Leida, haar zoon Johan Hendrik ten Bos, een voorkind uit 1911, dat bij haar eerste huwelijk geëcht was en zoon Marinus. Oud Boekeloërs herinneren zich Geit als iemand met in zijn nadagen een drankprobleem, die dan bovendien onaangepast gedrag vertoonde. Ook het verschalken van een haas of konijn schijnt hem niet vreemd geweest te zijn. In zijn werkzame leven was hij een goede modelmaker – *hij maakte voor buurkinderen fraaie drijftollen* – en zette hij zich in voor het socialisme. Het verhaal gaat, dat zij in de voorkamer vergaderruimte hadden ingericht voor P.v.d.A-ers. Hij kreeg met zijn zoon Marinus uit die hoek een speldje van verdienste. In Boekelo is dat minder bekend, maar de contacten met burens waren dan ook niet erg intensief.

De meeste herinnering heeft men aan Marinus Lansink. Marinus kon mooie verhalen vertellen, maar men vond, dat je die vaak met een korreltje zout moest nemen. Zo waren zijn verhalen over zijn verzetswerk in de oorlog nogal heldhaftig, maar het is heel wel mogelijk, dat hij betrokken was bij het vervoer van spullen naar onderduikadressen. In die tijd wist niet iedereen van een ander, waar hij mee bezig was.

Marinus die getrouwd was met Jo Zoomer (*“Jootje Kippengrit”*, een bijnaam, die ze overhield aan de schelpenhandel van haar vader), werkte aanvankelijk in de textiel. Daar hij kreeg lichamelijke klachten door de daar gebruikte chemicaliën. Nu wilde het geval, dat Engelbert Straatman, die bij de land-

bouwbank van Börgeling in dienst was, in 1946 in dienst moest. In zijn plaats kon Marinus daar toen aan het werk.

Thuis hield hij zich bezig met het fokken van kalkoenen. Zijn hele tuin was ermee gevuld. Nu kun je je

dat op die plek niet goed meer voorstellen, maar toen was achter die tuinen alleen nog maar open veld. De tuin van de Lansinks ligt op deze foto achter de eikenbomen, rechts.

Boekelo, gezien vanaf de Kwinkelerweg, ± 1960.

Een nare bijkomstigheid was, dat er veel ratten en muizen op af kwamen, die weer hinder veroorzaakten bij de burens. Ik noteerde hierover de volgende opmerking van een jongedame: "Als jonge blom kwam ik veel bij Jo Zoomer over de vloer. Daar liep een muis door de keuken en daar was ik doodsbenuwd voor. Toen deed Jo de deur van het opkamtje open en zag ik een heleboel kuikens onder de kuikenkachel. Daar wemelde het van de muizen."

In de schuur achter het huis hield Marinus zich bezig met het seksen van kuikens en dat deed hij ook voor andere pluimveefokkers.

Samen met Jo fokte hij ook rashondjes. In eerste instantie Schnautzers en later, in Hengelo, was hij heel succesvol met zijn ruwharige Teckels. Twee daarvan werden op hoog niveau gelauwerd. Hier Drosto, Kwikkie en Finito, drie generaties uit zijn eigenkennel "Lanzoo", met hem op de foto.

In het begin van de zeventiger jaren verhuisden de Lansinks naar Hengelo. Zij hadden een zoon, die bij het Waterschap werkte. Hij overleed vrij jong.

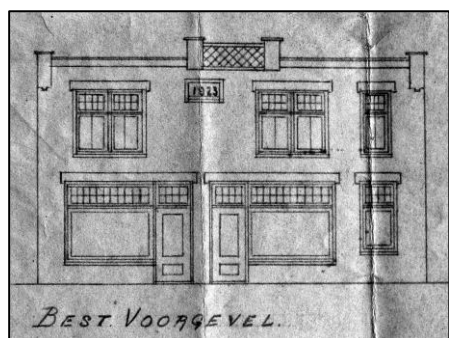
Na Lansink kwam het gezin van Herman Schartman in dit huis te wonen. Herman en zijn vrouw kochten het pand in januari 1974, waarover later meer. Zij verkochten het in 2006 aan Richard Wessels en gingen zelf elders in Boekelo wonen.

Beckumerstraat N° 28.

Het dubbele winkelpand N° 28/30 is in 1923 oorspronkelijk ontworpen en gebouwd met een plat dak. In 1935 toen er veel klachten over lekkage ontstonden, is er, zoals op de tekeningen blijkt, een

kapconstructie toegevoegd en de huidige situatie ontstaan. In dit hoofdstuk gaat het over N° 28, het rechter gedeelte.

Oudere Boekeloërs herinneren zich deze winkel als De Spar van Middendorp, maar daar-

voor zaten hier slager Boevink, die later opschoof naar N° 32 en groenteboer Willems. Nu gaat het in eerste instantie om Herman Fredrik Boevink (hieronder nr. II.1). Zijn personalia:

Parenteel van Hermannus BOEVINK:

I.1 **Hermannus BOEVINK**, geb. Eibergen 1867/1868, landbouwer, tr. Eibergen 12-03-1896 **Hermína NIJHUIS**, geb. Lonneker 1872/1873, dr. van **Hermannus NIJHUIS**, landbouwer, en **Gerridina WEVERS**, landbouwster.

Uit dit huwelijk:

1. **Herman Fredrik BOEVINK**, geb. Lonneker 08-02-1897 (zie II.1). Daarna volgden nog 8 kinderen, nl. **Gerritdina Hendrika** *1899; **Johanna** *1901; **Aleida** *1903; **Hendrik** *1905; **Hermína** *1908; **Johan** *1909; **Jan** *1912; **Fenna** *1914.

II.1 **Herman Fredrik BOEVINK**, geb. Lonneker 08-02-1897, landbouwer, slager, overl. 29-09-1984, tr. Lonneker 08-11-1923 **Johanna Enna NIJHUIS**, geb. Lonneker 31-10-1898, weefster, overl. 07-11-1988, dr. van **Herman NIJHUIS**, landbouwer, petroleumventer, en **Hermína VENEKAMP**.

Uit dit huwelijk:

1. **Hermína Hermína BOEVINK**, geb. Lonneker 29-09-1925.

2. **Herman Engelbert BOEVINK**, geb. Lonneker 14-09-1929, slagersleerling.

VERZEKERDE SOM	BRAND-POLIS No.	JAARPREMIE
f. 3250.-	670040	f. 4.88

Ontvangen:
 Premie tot 13 Nov: '24 f. 4.88
 Polis- en Administratiekosten 1.50
 Zegel 0.50
 Agentuurskosten -,-
 Som . . . f. 6.88

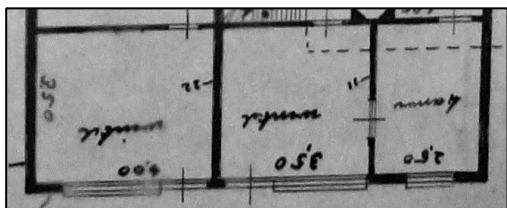
Afonverschene premie van
 Polis No. . . . -,-
 Blijft . . . f. 6.88

Vervangende Polis No.
 Verzekerde de Heer H.F. Boevink,
 te Boekelo.

Agentschap: Boekelo
 J.H. Hofte Koesveld.

Premieervaldag: 13 November
 Begin: 13 November 1923
 Einde: 13 November 1929
 en verder telkens voor zes jaar
 doorlopend met drie maanden op
 zegging.

Eind 1923 is de bouw van het dubbele blok klaar. Van de Pol verhuurt het linker gedeelte, G 140¹, aan Herman Boevink, die het per 13 november verzekert voor een bedrag van f 3250,- en volgens het bevolkingsregister daar op 23 november gaat wonen. Hij woont en werkt daar nog in en na 1925, maar moet daarna vóór 2 januari 1929 verhuisd zijn naar het rechter gedeelte, G 140². De reden zal geweest zijn, dat daar de winkelruimte groter was. Op een gedeelte van de bouwtekening, hier zo

gedraaid, dat de onderkant aan de kant van de Beckumerstraat ligt, is te zien, dat de linker winkel uit één vertrek bestaat en de rechter uit twee, die in open verbinding met elkaar staan.

Op de gezinsfoto staan Hermannus Boevink en Hermina Nijhuis met hun negen kinderen. De jongeman naast de vier zusters, links achter vader, is Herman Boevink. Hieronder staat hij met zijn bruid op 8 november 1923.

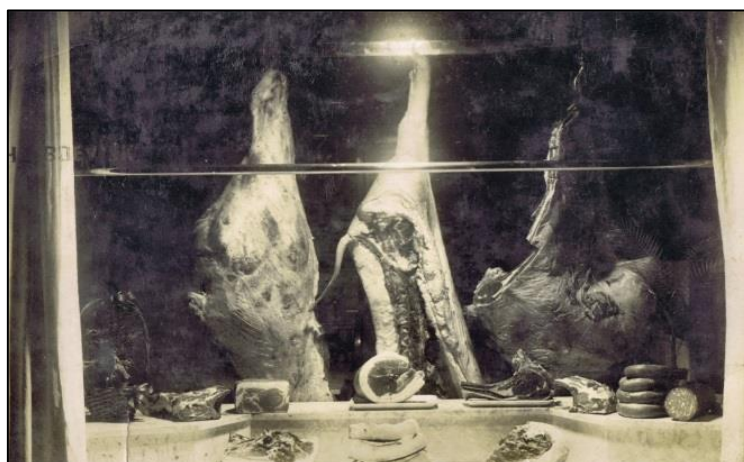
Op onderstaande foto's is de etalage van de winkel te zien. Links met Boevinks dochttertje ervoor en rechts met zijn koopwaar. Kennelijk gaan de zaken goed, want Herman be-

sluit een stuk grond te kopen en daarop een eigen winkel/woonhuis te laten bouwen. Dat is het pand Beckumerstraat 32, waar nu slagerij Van der Peet is gevestigd. In 1933 wordt het opgeleverd en het gezin Boevink verhuist dan op 23 november van N° 28 (voorheen G 140²) naar N° 32.

In de zes jaren, voordat Boevink in G 140² zijn slagerij voortzette, moet ongetwijfeld iemand anders daar een winkelnering hebben gehad, maar daar heb ik geen sporen van terug kunnen vinden.

Een onderzoek bij het kadaster of de Kamer van Koophandel zou daar mogelijk nog informatie over kunnen opleveren.

Na Herman Boevink kwam Hendrik Willems. Van hem nu eerst de personalia:

Parenteel van Hendrik WILLEMS:

- I.1 **Hendrik WILLEMS**, geb. Beilen 30-05-1883, werkman, bloemist, veldarbeider, los arbeider, koopman, vischkoopman.
Tr. (1) Texel 27-09-1907 **Catharina Maria KEPPEL**, geb. Anna Paulowna 1880/1881, overl. Texel 22-11-1910.
Tr. (2) Smilde 02-06-1911, sch. Smilde 26-09-1931, **Grietje RADIX**, geb. Smilde 03-04-1891, dienstbode, huishoudster, overl. Groningen 19-08-1956. (Zij tr. na 1934 **Kornelis KERSAAN**, geb. Ezinge 1881/1882, dagloner, arbeider, overl. Groningen 21-05-1939).
Tr. (3) Lonneker 23-10-1931 **Johanna Antonia Hermina KAMPHUIS**, geb. Enschede 1899/1900. (Zij tr. Enschede 15-09-1923, sch. Enschede 03-06-1929, **Gerrit WENNINK**, geb. Neede 06-02-1901, fabriekarbeider.
Uit het eerste huwelijk:
1. **Geesje WILLEMS**, geb. Texel 19-06-1908
Uit het tweede huwelijk:
2. **Albert Johannes WILLEMS**, geb. Texel 25-10-1911, landbouwersknecht, vischkoopman.
3. **Margaretha Henderieka WILLEMS**, geb. Beilen 15-09-1913, dienstmeisje.
4. **Hendrika WILLEMS**, geb. Den Helder 11-12-1916.
5. **Jan WILLEMS**, geb. Groningen 28-07-1922, overl. Dwingeloo 25-12-1922.
6. **Egbert Johannes WILLEMS**, geb. Noordwolde gem. Weststellingwerf 08-05-1928, overl. Groningen 21-06-1955.

Over Hendrik Willems is in Boekelo niet veel bekend en foto's zijn er al helemaal niet bewaard gebleven. Toch is het een man met een bijzondere geschiedenis. Hij trouwde met Catharina Maria Keppel, met wie hij een dochter kreeg. Catharina overleed jong en Hendrik huwde daarna al snel met Grietje Radix. Daar was enige haast bij, want binnen een jaar na het overlijden van Catharina werd Hendriks tweede kind geboren. Er volgden er nog vier, waarvan er één na vijf maanden overleed. Wat de reden ook geweest mag zijn, Hendrik wachtte de geboorte van zijn zoon Egbert Johannes niet af en vertrok naar Enschede. Daar werd hij op 30 januari 1928 ingeschreven bij het gezin van visventer T.J. Nakken en daarna vinden we hem terug in het gezin van Gerrit Wennink. Hij kon het zo goed vinden met de vrouw des huizes, Johanna (Antonia Maria) Kamphuis, dat zij besluiten samen verder te gaan. Op 2 januari 1929 vertrekt het stel naar de Beckumerstraat N° 30 (G 140¹), waar Boevink dezelfde dag uit vertrokken was. Op papier lijkt het, dat Johanna nog even in N° 24 heeft gewoond, waarschijnlijk om te verbloemen, dat ze ongehuwd samenwoonden, maar dat zal wel onjuist zijn.

Gerrit Wennink vindt het nu wel welletjes en op 3 juni 1929 volgt de scheiding van hem en zijn vrouw. Hun drie jonge kinderen blijven bij Johanna. Om te kunnen trouwen, moet Hendriks huwelijk met Grietje ook nog ontbonden worden. Dat gebeurt op 26 september 1931. Hendrik en Johanna laten er geen gras over groeien. Zij geven elkaar al binnen een maand na zijn scheiding, op 23 oktober 1931, het ja-woord. Zijn jongste kind blijft bij moeder. De drie dochters zijn oud genoeg om op zichzelf te wonen, maar zij komen wel naar Enschede. Alleen Albert Johannes komt bij hun inwonen. Hij is vischkoopman van beroep. Het is een beetje een vreemde jongen. *“Hij ging elke morgen met een paar centen naar de bakker en kocht dan een krentenbol. De bakker vertrouwde het niet, maar zijn vader zei, dat het in orde was”*. Toch was er iets mis, want hij werd op 25 oktober 1929 opgenomen in het Opvoedingsgesticht “De Kruisberg” in Doetinchem.

Hendrik had al verschillende beroepen gehad, maar hij wordt vaak genoemd als koopman. Nu is hij uit het niets ineens groenteboer in Boekelo en neemt hij nu ook nog de vishandel van zijn zoon waar.

Als Boevink in november 1933 naar zijn nieuwe zaak op N° 32 vertrekt, besluiten Hendrik en Johanna over te gaan naar de ruimere zaak op N° 28 (G140²). Toch blijven ze daar niet lang. Al in 1936 trekt iemand anders in het pand en is Hendrik al weer verhuisd naar een arbeiderswoning aan de Windmolenweg. Daar stond een keet naast, waar de handel kon plaatsvinden. Arbeiders van de B.S.B. pakten er wel eens een visje. Daar heeft hij ook maar weer korte tijd gewoond. Mogelijk was hij zelfs voor de

Hendrik woonde in het witgepleisterde huis.

oorlog al
vertrokken.
Bij het over-
lijden van
zijn jongste
zoon in 1955
blijkt hij in
Amersfoort
te wonen.

ALLE DAGEN AANVOER
VAN VERSCHE JONGE

Westlandsche groente
als Raabstelen, Krobsla, Spinazie,
Rabarber, Snijsla, Radijs,
Komkommer.

Aanbieding van een partij
goedkoope blikken Slaboonen merk
Rival 15 cent per L. blik

Om teleurstelling te voorkomen be-
stel vroegtijdig Uw Pootaardappelen.

Aan het zelfde adres
een prachtige Merrie te koop.
Beleefd aanbevelend

H. WILLEMS

Een advertentie uit "Boekeloos Zakenleven" in 1935.

Lubbertus (Bart) Middendorp is in Beckumerstraat N° 28 de opvolger van Willems. Hier volgen zijn personalia, beginnend bij zijn ouders:

Parenteel van Geuchien MIDDENDORP:19

- I.1 **Geuchien MIDDENDORP**, geb. De Wijk 1853/1854, landbouwer, broodventer, winkelier, overl. Enschede 28-07-1939, tr. De Wijk 02-10-1885 **Hendrikje POORTMAN**, geb. De Wijk 1861/1862, overl. De Wijk 21-12-1935.

Uit dit huwelijk:

1. **Hendrik Warner MIDDENDORP**, geb. De Wijk 28-01-1886, tr. Enschede 28-05-1921 **Barta ter BEEK**, geb. Eibergen 1878/1879, fabriekarbeidster.
2. **Jantje MIDDENDORP**, geb. De Wijk 1888/1889, dienstbode, tr. De Wijk 16-05-1914 **Willem BOLDING**, geb. Havelte 1888/1889, boerenknecht.
3. **Lubbertus (Bart) MIDDENDORP**, geb. De Wijk 15-05-1894 (zie II.1).
4. **Annigje MIDDENDORP**, geb. De Wijk 1901/1902, tr. De Wijk 10-05-1924 **Roelof KONSTAPEL**, geb. Meppel 1898/1899, tuinder.

- II.1 **Lubbertus MIDDENDORP**, geb. De Wijk 15-05-1894, landarbeider, landbouwer,, tr. Lonneker 01-11-1919 **Hendrika SOEPENBERG**, geb. Den Ham 07-01-1896, dienstbode.

Uit dit huwelijk:

1. **Hendrikje MIDDENDORP**, geb. Lonneker 1920, overl. Enschede 1923.
2. **Gerda Egberdina MIDDENDORP**, geb. Lonneker 1922, tr. **FLEMING**.
3. **Hendrikje MIDDENDORP**, geb. Lonneker 1924, tr. **OOST**.
4. **Hendrika Jantina MIDDENDORP**, geb. Lonneker 1926, tr. **ter MORS**.
5. **Gees MIDDENDORP**, geb. Lonneker 1928, tr. **Bernhard (Ben) HÜVE**.
6. **Lubberta (Betsy) MIDDENDORP**, geb. Lonneker 1931, tr. **BEZEMBINDER**.
7. **Ali Annie MIDDENDORP**, geb. Enschede 1936, overl. Enschede 2011, tr. **Henk ter WENGEL**.

Bart en Dieka Middendorp met v.l.n.r. hun dochters Ali, Rikie, Betsy, Gerda, Hennie en Gees.

Lubbertus (Bart) Middendorp is in 1914 werkzaam in Duitsland. Op 28 juli breekt de Eerste Wereldoorlog uit. Bart heeft net op tijd dat land verlaten en wordt op 21 juli 1914 in Lonneker ingeschreven als boerenknecht bij H. Wagelaar. Hij leert Hendrika (Dieka) Soepenbergh kennen, die dienstbode is bij H. Overbeek. Zij trouwen in 1919 en gaan wonen aan

de Wullenweg op het huidige N° 105. Op de foto Bart met Dieka en de dochters Hennie en Gerda voor het boerderijtje. Bart wordt landarbeider en landbouwer genoemd, maar is ook werkzaam geweest op de fabriek en was kelner bij café Hulscher en Ter Borg. Als hoofdkelner was hij bij een bruiloft verantwoordelijk voor de indeling van de werkzaamheden van de overige kelners. Opvallend was, dat bij Hulscher aan het eind van het feest gekeken werd, hoeveel hele of halve flessen drank afgerekend moesten worden en bij Ter Borg werd de consumptie per genuttigde borrel bijgehouden. Van Bart was bekend, dat hij dan al een uur na afloop van een bruiloft vrij nauwkeurig kon aangeven, hoeveel er verteerd was. De definitieve rekening week daar dan nauwelijks meer van af.

De winkel was meer de aangelegenheid van Dieka en later de dochters, maar Middendorp haalde wel in het begin van de week de boekjes op en bezorgde later de boodschappen. Al in de Wullenweg werden snoep en krui-

Geuchien Middendorp.

Midden voor, tussen de broodjes en de koffie, kelner Middendorp bij Hulscher.

denierswaren verkocht. Daar werd ook mee gevent. Uiteindelijk was handel in de familie niet vreemd. Vader Geuchien was ook al broodventer en winkelier.

We zagen al, dat Nijhof van De Spar uit Hengelo eerst pogingen had gedaan om voet aan de grond te krijgen in Boekelo in het gebouw van de Coöperatie. Toen dat niet lukte, besloot Nijhof tot ergernis van de Coöperatie direct naast die winkel een Sparwinkel te openen. Dat gebeurde in mei 1937. Nu zag Middendorp zijn kans schoon en betrok deze zaak.

Kopen bij de Spar					is gratis sparen bij de koop $\frac{1}{4}$				
ARTIKEL	BEDRAG	per week	10 weken	TOTAAL	ARTIKEL	BEDRAG	per week	10 weken	TOTAAL
1. 2 p. suiker	1.00				1. 2 p. suiker	1.00			
2. een paar zoemelen met	1.00				2. een paar zoemelen met	1.00			
3. 1/2 a. koffie, v.d.	1.00				3. 1/2 a. koffie, v.d.	1.00			
4. een enkel groene sla, doring	1.00				4. een enkel groene sla, doring	1.00			
5. 1/2 a. koffie	1.00				5. 1/2 a. koffie	1.00			
6. 1/2 a. koffie	1.00				6. 1/2 a. koffie	1.00			
7. 1/2 a. koffie	1.00				7. 1/2 a. koffie	1.00			
8. 1/2 a. koffie	1.00				8. 1/2 a. koffie	1.00			
9. 1/2 a. koffie	1.00				9. 1/2 a. koffie	1.00			
10. 1/2 a. koffie	1.00				10. 1/2 a. koffie	1.00			
11. 1/2 a. koffie	1.00				11. 1/2 a. koffie	1.00			
12. 1/2 a. koffie	1.00				12. 1/2 a. koffie	1.00			
13. 1/2 a. koffie	1.00				13. 1/2 a. koffie	1.00			
14. 1/2 a. koffie	1.00				14. 1/2 a. koffie	1.00			
15. 1/2 a. koffie	1.00				15. 1/2 a. koffie	1.00			
16. 1/2 a. koffie	1.00				16. 1/2 a. koffie	1.00			
17. 1/2 a. koffie	1.00				17. 1/2 a. koffie	1.00			
18. 1/2 a. koffie	1.00				18. 1/2 a. koffie	1.00			
19. 1/2 a. koffie	1.00				19. 1/2 a. koffie	1.00			
20. 1/2 a. koffie	1.00				20. 1/2 a. koffie	1.00			
21. 1/2 a. koffie	1.00				21. 1/2 a. koffie	1.00			
22. 1/2 a. koffie	1.00				22. 1/2 a. koffie	1.00			
TOTAAL					TOTAAL				

Boven: "Middendorp haalde in het begin van de week de boekjes op en bezorgde later de boodschappen aan huis".

Links: De Sparwinkel van Middendorp aan de Beckumerstraat N° 28 (G 140²).

Over Nijhof en De Spar: Dhr. E. Nijhof start in 1924 een groothandel in levensmiddelen, wijnen (onder het merk Liberty) en gedestilleerd. Hij is een goede bekende van Adriaan van Well, de oprichter van De Spar, en sluit zich bij hem aan. Hij is een van de eerste Spargrossiers in Overijssel. Winkels kunnen via de Sparcentrale inkopen bij groothandels, maar houden wel hun zelfstandigheid. De formule blijkt een succes te zijn en overal in het land ontstaan Sparwinkels en Spargroothandels. Adriaan van Well kiest De Spar als naam en beeldmerk omdat het een boom is die onder de meest barre omstandigheden kan groeien en groen blijft en overal op de wereld voorkomt. Het zou ook een afkorting zijn van "Door Eendrachtig Samenwerken Profiteren Allen Regelmatig".

Tegenwoordig rijden iedere ochtend grote vrachtwagens voor bij elke supermarkt. In die tijd en vooral in de oorlogstijd is bevoorrading van de winkel vanuit Hengelo veel moeilijker. Middendorp vindt Mans Hennik (Hendrik Holtkamp) bereid om met zijn oude vleeswagen elke woensdagmiddag met paard en wagen nieuwe winkelwaar op te halen. Als tegenprestatie hielp Dieka de Holtkamps met het rogge binden. Hendrik was ook onderweg tijdens één van de bombardementen op Hengelo. Zijn vrouw heeft toen behoorlijk in de rats gezeten.

De oude vleeswagen, waarmee Hennik de koopwaar vervoerde. Hier zitten op deze wagen zijn dochters Rikie, Alie en Fiene.

De Sparwinkel bleef op dit punt bestaan tot Middendorp een stuk van de wei van "Mans Hennik" aan de overkant kocht en daarop de nieuwe winkel aan de Beckumerstraat 13 bouwde. De verhuizing en opening van de nieuwe winkel vond plaats in 1957.

Links: Het logo uit 1932 en de leus: "Kopen bij de Spar is sparen bij de koop". Rechts: Een advertentie in "ZAKENLEVEN" van 1938.

In de bestaande winkel begon dochter Gees, die inmiddels getrouwd was met Ben Huve, een eenvoudig cafetaria. Zelf zegt ze daarover: "We begonnen een cafetaria, eerst met

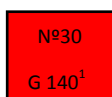
Ben en Gees Huve.

een ijsje en daarna, na het behalen van een diploma, met knakworst en patat. We schilden de aardappels achter het huis. Er was nog geen sprake van voorgebakken patat. Je moest zelf voorbakken. Het cafetaria liep wel goed, ook op zondag. Soms werd van de fabriek gebeld en bracht ik met een oude Solex daar in het middaguur patat naartoe". Het cafetaria runde Gees grotendeels alleen. Haar man is werkzaam geweest bij Bloms confectiebedrijf.

Lang hebben ze het cafetaria niet gehad, want in 1960 besloten ze te emigreren naar Nieuw-Zeeland. Daar zijn ze echter niet lang gebleven. Weer in Nederland keerden ze niet terug in hun vroegere woning.

De verdere geschiedenis van Beckumerstraat N° 28 wordt hierna behandeld bij het bespreken van die van N° 30.

Beckumerstraat N° 30.

Herman Boevink en Hendrik Willems zijn beiden begonnen in deze winkel en verhuisden later van links naar rechts, omdat het daar ruimer was. Toen Willems op 23 november 1933 het pand verliet, kwamen op dezelfde dag nieuwe bewoners opdagen. Dat was Jan Bekker met zijn vrouw Corrie. Jan heette eigenlijk Christiaan Gerrit (Zie II.1 hierna), maar werd in Boekelo Jan genoemd. Opvallend was, dat zijn Delftse familie hem Chris noemde. Zijn personalia:

Parenteel van Christiaan BEKKER:

- I.1 **Christiaan BEKKER**, geb. Lonneker 1870/1871, fabriekarbeider, overl. Enschede 24-10-1913, tr. Lonneker 24-06-1893 **Gerritdina SCHOUWINK**, geb. Lonneker 1875/1876. (Zij tr. Enschede 19-07-1917, sch. Enschede 10-06-1920 **Johannes Jacobus VENTERINK**, geb. Lonneker 05-12-1876, handelsagent.) Uit dit huwelijk:
 1. **NN BEKKER**, geb./overl. Lonneker 15-06-1894.
 2. **Hendrika Hermina BEKKER**, geb. Lonneker 05-06-1896.
 3. **Berendina Gerharda BEKKER**, geb. Enschede 19-10-1902, spoelster, tr. Hengelo 15-12-1923 **Gerhard SNUVERINK**, slijper.
 4. **Christiaan Gerrit (Jan) BEKKER**, geb. Enschede 06-12-1905 (zie II.1).
- II.1 **Christiaan Gerrit (Jan) BEKKER**, geb. Enschede 06-12-1905, fabrieksbaas, sigarenwinkelier, overl. Hengelo 05-06-1975, tr. Hengelo 06-12-1929 **Cornelia Aleida KRABBENBOS**, geb. Hengelo 22-07-1902.

Uit dit huwelijk:

DIT BEWAREN!
Op onderstaande artikelen zijn Feestbonnen verkrijgbaar.

1 Flesch Azijn	15 cent
3 Pak Lucifer	25 cent
Half pond Bitterkoekjes	25 cent
Half pond Pé Koffie	22½ 25 30 cent
1 Pond Pruimen	25 cent
1 Pond Appelen	35 cent
1 Flesch Bleekwater	15 cent
Bus Schuurpoeder	15 cent
Half pond Allerhande	25 cent
3 Pakjes Chloor	15 cent
3 Pakjes Blauw	15 cent

ALLE SOORTEN WIJNEN.
Beleefd aanbevelend,
L. MIDDENDORP
Beckumerstraat 28 --- BOEKELO.

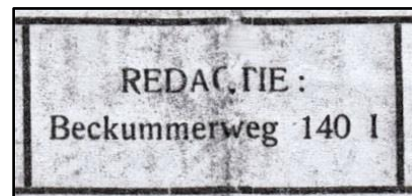
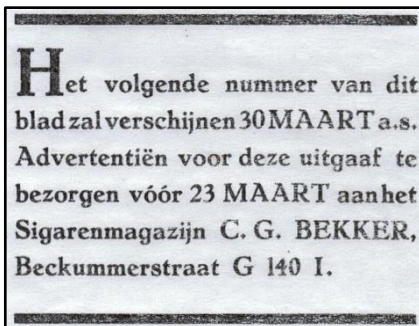
1. **NN BEKKER**, geb./overl. Boekelo 07-09-1931.
2. **NN BEKKER**, geb./overl. Enschede 14-12-1934.
3. **Ronald Christiaan BEKKER**, geb. Boekelo 1947.

Jan Bekker, hier links op de foto met Corrie, bij hun huwelijk in 1929, had jong zijn vader verloren en groeide op bij Gerrit en Dientje Brinkman aan de Kwinkelerweg. Daarna woonde hij aan Windmolenweg 227, voordat hij met Corrie in Beckumerstraat N° 30 een sigarenzaak begon. Jan werkte voornamelijk bij de B.S.B. en Corrie runde de zaak. Er werden sigaren en sigaretten verkocht en ook veel pijpen en pruimtabak. Verder kon je er ansichtkaarten, potloden, balpennen en dergelijke kopen. Na een paar jaar zal ook voor hun de winkel te klein zijn geworden en verhuisden ze naar Beckumerstraat 5, naast de smederij van Sachse. Corrie

staat op de foto rechts voor die winkel. Een jaartal is niet precies bekend, maar de verhuizing ligt tussen 1935 en 1938. Uit het blad "ZAKENLEVEN", waarvan Jan Bekker de redactie verzorgde, komt de volgende informatie, waaruit dat blijkt:

Links en boven: Kopieën uit het blad van februari 1935 op het oude adres en onder een kopie uit het blad van november 1938 op het nieuwe adres.

Jan raakte in 1955 zijn baan bij de B.S.B. kwijt en toen werd besloten om de sigarenzaak in Boekelo van de hand te doen en in Hengelo opnieuw te beginnen. De zaak aan de Beckumerstraat werd overgenomen door de familie Pasman.

Nadat de familie Bekker Beckumerstraat N° 30 had verlaten heeft het pand enige tijd leeg gestaan. Een oudere Boekeloër herinnert zich, dat hij met zijn vriendjes via een ladder door een raam naar binnen klom en dan binnen kattenkwaad uithaalde. Lang kan het niet geweest zijn, want de volgende bewoner diende zich aan in de persoon van Antoon Herkendaal.

Over de persoon van Antoon Herkendaal is in de archieven weinig te vinden. Aan de hand van interviews met personen, die hem gekend hebben, of hem van horen zeggen kennen, is er toch wel het een en ander te melden. Ik begin met een overzicht van het gezin van zijn ouders.

Het gezin van Hendrik HERKENDAAL:

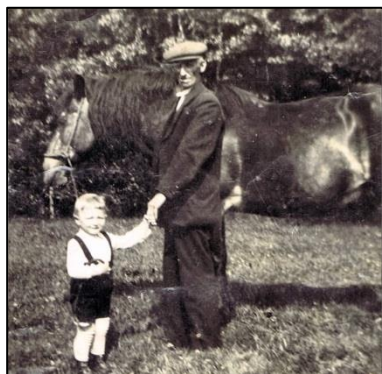
I.1 **Hendrik HERKENDAAL**, geb. 19-02-1883, arbeider, landbouwer(1914), tuinarbeider (1926), tuinier (1932), "Gärtner" (1943), overl. Vught 21-02-1943. *De overlijdensakte is op 8 november 1946 in Hengelo geregistreerd. In het Duitse overlijdensbericht uit Vught staat, dat hij zou zijn overleden aan "Herz und Kreislaufschwäche bei Altersschwäche."*, tr. Hummelo en Keppel 17-07-1908, **Gerritje BOSMAN**.

Uit dit huwelijk:

1. **Johanna Willemina (Jo) HERKENDAAL**, geb. Drempt 08-04-1904, dienstbode, tr. Lonneker 13-11-1926 **Hendrik Johan RIETMAN**, geb. Lonneker 1896/1897, fabrieksarbeider.
2. **Gerhard HERKENDAAL**, geb. Drempt 15-02-1909, tr. Enschede 02-06-1934 **Gerritdina WES**, geb. Lonneker 10-09-1911, dr. van **Hendrik WES**, fabrieksarbeider, en **Johanna KEMPERS**.
3. **Gerritje HERKENDAAL**, geb. Drempt 05-04-1910, tr. **Gerhard Jacobus LEPPINK**, ged. Haaksbergen 23-05-1907.
4. **Gerritdina Johanna (Dies) HERKENDAAL**, geb. Drempt 19-04-1911, textielarbeidster, overl. Hengelo 09-10-2005, tr. Lonneker 28-05-1932 **Herman Johan BRINKMAN**, geb. Lonneker 1911/1912, landarbeider.
5. **NN HERKENDAAL**, geb. / overl. Drempt 24-05-1912.
6. **Hendrika Engelberta (Hennie) HERKENDAAL**, geb. Drempt 11-05-1913. *Zij leeft nog in maart 2014.*
7. **Johanna HERKENDAAL**, geb. Drempt ±1-05-1914, overl. Drempt 21-05-1914, tr. **KAMP**.
8. **Johanna Gerritdina HERKENDAAL**, geb. Drempt 21-11-1915, tr. 16-08-1934 **Johannes RUNHART**, geb. De Wijk 24-05-1911.
9. **Antoon HERKENDAAL**, geb. Drempt 10-09-1917, overl. Edmonton Alberta Canada 08-11-2012, tr. (Riek)**PETERS**. *Antoon en Riek emigreerden in de vijftiger jaren.*
10. **Hendrika (Hennie) HERKENDAAL**.

Staat ter Dekking
bij H. HERKENDAAL, Roomstraat
te Drempt,
een prachtige
Dekbeer.
Dekgeld ad 75 ct.

DREMPT.
— Hedennacht is de woning van den land-
bouwer H. Herkendaal totaal door brand ver-
nield. Het vee werd gered. Oorzaak: onbekend.

Hendrik Herkendaal met kleinzoon Hennie.

Hofstede Drempt.
Notaris RAMSPEK. te Does-
burg is voornemens, op **Woens-
dag 19 Maart 1919** bij luzzet
en op **Woensdag 2 April
1919**, bij toelag, telkens 2 uur,
bij G. J. Herkendaal, Café Tol-
brug, Hummelo, ten verzoeken van
H. Herkendaal, te Drempt
**In het openbaar te ver-
koopen:**
Diens gunstig bekende hofstede,
gelegen aan de Roomstraat te
Drempt, bestaande uit huis met
bouwland, ter grootte van 1.06,85
Hectaren.
Te veilen in drie perceelen, on-
dermassa en massa.
Betaling 1 Augustus 1919.
Nadere inlichtingen ten kantore
van genoemden Notaris. 70634

te gezin toch wel klein behuisd was. Niet verwonderlijk, dat hij zijn geluk elders beproeft. Hij kwam daardoor in 1921 terecht in Tweekelo, waar hij tuinman werd op het landgoed "Het Stroot". Later, als zijn kinderen getrouwd zijn en het huis hebben verlaten, treffen we hem aan aan de Weissinkhoekweg N° 31 in Boekelo bij de familie Wes, waar zoon Gerhard ingetrouwd is.

Foto boven: Voor v.l.n.r. Jo Rietman-Herkendaal; haar dochter Dinie; Hendrik Herkendaal; Gerritje Herkendaal-Bosman; achter: Gerritje Leppink-Herkendaal; Dies Brinkman-Herkendaal; Gerhard Herkendaal; Antoon Herkendaal; Hennie (H.E.) Herkendaal; Jans Runhart-Herkendaal

Antoon Herkendaal met echtgenote Riek Peters eind jaren zeventig.

Daar raakt hij in oorlogstijd betrokken bij illegaal slachten en andere ondergrondse activiteiten. Hij wordt verraden en afgevoerd naar Kamp Vught. Op de vorige bladzijde zagen we al, dat hij droevig aan zijn einde komt, maar niet door de door de Duitsers opgegeven oorzaak, maar tengevolge van dysenterie.

Antoon had in Beckumerstraat 30 korte tijd een groente- en fruithandel. Mogelijk zelfs niet langer dan een jaar. Daarna verhuisde hij met zijn handel naar een winkeltje in het voorhuis bij aannemer Leferink in de Beckumerstraat N° 70. Vanaf dat moment ergens in 1938 of 1939 heb ik zijn reilen en zeilen niet verder onderzocht. Van een nicht van hem vernam ik, dat de Herkendaals in het begin van de jaren vijftig naar Edmonton in Canada zijn geëmigreerd. Zij noemde dat niet zijn beste beslissing.

Antoon overleed op 12 november 2012 in Edmonton op 95 jarige leeftijd en liet zijn vrouw, dochter, zes kleinkinderen, acht achterkleinkinderen en één achter-achterkleinkind na, terwijl zijn zoon al voor hem was overleden.

De familie Schartman.

In dit boekje heb ik ervoor gekozen, om eerst de panden Beckumerstaat N° 22 tot en met 30 uitvoerig te bespreken en het nodige te vertellen over de personen, die erin geleefd en gewerkt hebben. Ik heb daarbij bewust nog niet de rol van de leden van de familie Schartman aan de orde gesteld. Zij zijn en waren gedurende de langste periode betrokken bij alle panden en hebben daardoor de meeste invloed op de ontwikkeling ervan gehad. Dat is voor mij ook de reden, waarom ik begin met een stuk geschiedenis van de familie zelf.

We zien in de korte parenteel hierna als eerste persoon Gerhardus Johannes (Gerhard) Schartman. Hij is drie keer getrouwd. Zijn eerste vrouw overlijdt kort na de geboorte van haar derde kind en zijn tweede vrouw kort na de geboorte van haar eerste. Triest maar waar is, dat aan het eind van de negentiende eeuw nog steeds kinderen en kraamvrouwen jong sterven, waar dat in de huidige tijd tot een minimum is teruggebracht. Meestal volgt snel een nieuw huwelijk. Ook dat moet je in de tijd zien. De man moet aan het werk en de kinderen moeten verzorgd. Als er geen opoe in de buurt was, had je weinig, waarop je kon terugvallen. Genealogisch ziet dat er als volgt uit:

Parenteel van Gerhardus Johannes SCHARTMAN:

- I.1 **Gerhardus Johannes** (Gerhard) **SCHARTMAN**, geb. Haaksbergen 1851/1852, fabriekarbeider, bakker, venter, nachtwaker, overl. Beckum 18-03-1903,
tr. (1) Haaksbergen 23-04-1887 **Johanna Christina HEBINCK**, geb. Neede 01-01-1860, overl. Haaksbergen 26-03-1892,
tr. (2) Haaksbergen 29-04-1893 **Bernardina LENVERINK**, geb. Haaksbergen 03-07-1860, dienstbode, overl. Haaksbergen 20-08-1894,
tr. (3) Haaksbergen 25-01-1896 **Geertrui** (Trui) **OUDE MONNINK**, geb. Weerselo 23-12-1869, overl. Enschede 30-12-1958,
Uit het eerste huwelijk:
1. **Johannes Bernardus SCHARTMAN**, geb. Denekamp 02-02-1888, fabrieksarbeider, stoker.
 2. **Antonius Hermanus SCHARTMAN**, geb. Eibergen 1889/1890, overl. Haaksbergen 20-02-1899.
 3. **Maria Johanna SCHARTMAN**, geb. Haaksbergen 1892, overl. Bussum 20-12-1932, tr. Muiden 17-10-1924 **Adrianus Johannes KEETELAAR**, geb. Muiden 28-07-1885, overl. Muiden 12-01-1957.
- Uit het tweede huwelijk:
4. **Anna Aleida SCHARTMAN**, geb. Holterhoek 04-1894, overl. Holterhoek 19-10-1894.
- Uit het derde huwelijk:
5. **Johanna SCHARTMAN**, geb. Haaksbergen 22-03-1897, pakster, overl. Boekelo 11-10-1965, tr. 01-09-1922 **Bernard WINKELHUIS**.
 6. **Antonius Carolus SCHARTMAN**, geb. Haaksbergen 07-05-1899 (zie II.1).
 7. **Carolus Joseph SCHARTMAN**, geb. Haaksbergen 22-04-1902 (zie II.2).
- II.1 **Antonius Carolus** (Toon) **SCHARTMAN**, geb. Haaksbergen 07-05-1899, turfventer, sjouwer, fabrieksarbeider, tuinman, groentehandelaar, overl. Boekelo 07-07-1984, tr. Haaksbergen 14-11-1931 **Maria Catharina** (Marie) **RIETMAN**, geb. Haaksbergen 11-08-1901, overl. Enschede 02-11-1953.
Uit dit huwelijk:
1. **Gerhardus Hermanus Marcellinus** (Gerard) **SCHARTMAN**, geb. Boekelo 1932, groente- en fruithandelaar, eigenaar van een supermarkt, tr. Enschede 1958 **Gertrudis Emma** (Truus) **GÖTTGENS**, geb. Haaksbergen 1934.
 2. **Berendina Geertruida** (Dinie) **SCHARTMAN**, geb. Boekelo 1935, tr. **Herman J. NOORDINK**.

3. **Hermanus Antonius Josephus (Herman) SCHARTMAN**, geb. Boekelo 1939, garage-medewerker, rijinstructeur, tr. **Hendrica Johanna (Rikie) DIEPEMAAT**.

II.2 **Carolus Joseph (Karel) SCHARTMAN**, geb. Haaksbergen 22-04-1902, turfventer, overl. Haaksbergen 03-10-1985, tr. Haaksbergen 27-05-1933 **Hermina Hendrika BOUWHUIS**, geb. Haaksbergen 28-11-1905.

Uit dit huwelijk:

1. **Hendrica Geertruida SCHARTMAN**, geb. Boekelo 1934.

Gerhard trouwt in 1896 met Geertrui (Trui) Oude Monnink. Het is 1903, als het noodlot voor de zoveelste keer toeslaat. Gerhard vent in Beckum met paard en wagen kruidenierswaren uit voor zijn werkgever uit Haaksbergen. Hij krijgt een ongeluk, komt in de beek terecht en raakt daarbij te water. Als gevolg daarvan loopt hij een zware longontsteking op, waaraan hij komt te overlijden. Ook dat was toen een ziekte, die je niet gemakkelijk kon overleven.

Beldershoekweg 250.

later in G 105 (Weissinkhoekweg 140) en na ook nog weer in Haaksbergen gewoond te hebben, trekt ze 1 juni 1933 bij haar zoon Karel in, in G 124 (Beckumerstraat 161). Toon heeft daar ook gewoond.

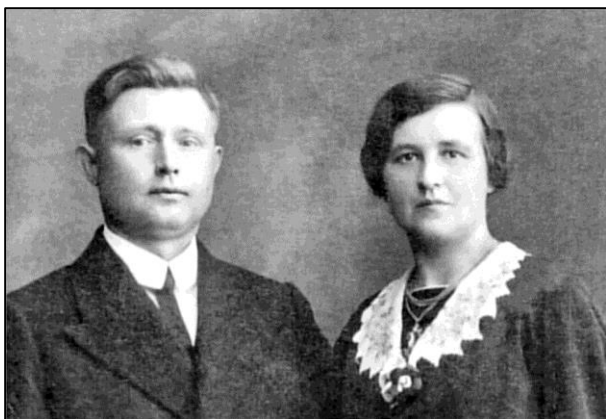
Trui blijft achter met zes kinderen van respectievelijk 15, 11, 6, 3½ en 1 jaar en Johannes Oude Monnink, een voorkind van 8 jaar. Dat zal een zware opgave voor haar zijn geweest.

Ze vestigt zich eind 1909 in Boekelo in G 83⁴ (Beldershoekweg 250),

Trui Oude Monnink.

Er moest natuurlijk brood op de plank komen. Ze pakten van alles aan. Toon heeft met Karel stenen vervoerd, die per trein aankwamen en bestemd waren voor het verharden van Boekelose zandwegen. Karel hield zich later bezig met het venten van turf en Toon ging voor vast loon werken op de fabriek van Hazemeijer in Hengelo. Daar kreeg hij in 1929 ontslag als gevolg van de crisis.

Toon en Marie Schartman.

Na hun huwelijk in 1931 gingen Toon en Marie wonen in het boerderijtje op nummer G 21 (Meestersweg 6), dat onlangs over ging van de familie Bel naar de familie Van de Velden. Daar begon Toon met het verbouwen en verkopen van groenten en pootaardappels en planten voor de klanten, die zelf een moestuin hadden. Hij noemde zijn bedrijf Kweekkerij "DEN DAM" (Zie afbeeldingen op de volgende bladzijde). Toen hij meer groente verbouwde, dan hij in de directe omgeving kon verkopen, verkocht hij ook aan grossiers en begon te venten.

Moeder had in hun huis een groentewinkeltje met de eigen groenten en ook "Wilco" conserven, maar dat stelde nog niet veel voor. De knecht bracht elke morgen groente naar Van Heek op De Weele.

In 1939 werd de overstap naar het dorp gemaakt. Ze betrokken de winkel naast de kruidenierszaak van Middendorp op de Beckumerstraat N° 30. De werkzaamheden waren meestal zo verdeeld, dat Toon zorgde voor de bevoorrading en het venten en Marie voor de winkel. In die tijd was de winkel nog maar klein. Niet meer dan 16 m². De inkomsten uit venten en winkerverkoop waren ongeveer gelijk verdeeld.

Het boerderijtje aan de Meestersweg 6.

Rechts: Twee advertenties uit "ZAKENLEVEN" van 1935.

HALT!	HALT!
Wij bieden aan de	
„Wilco“ conserven	
SPERCIE BOONEN . . .	25 ct.
SNIJBOONEN	25 ct.
DOPERWTEN	30 ct.
SPINAZIE	25 ct.
ANDIJVIE	25 ct.
APPELMOES	30 ct.
TOMATEN PURÉE . . .	14 ct.
SOEPGROENTE	14 ct.
BOERENKOOL van eigen	
tuin K.G.	10 ct.
ZUURKOOL p. pond . .	5 ct.
DIKKE PREIEN	3 ct.
A. G. SCHARTMAN G 21	
Kweekerij „Den Dam“	
BOEKELO	

± 1934: Toon Schartman met zoon Gerard in Kweekerij "Den Dam"

Het Voorjaar . . .
Wij leveren evena ^r vorig jaar
prima Kleipoters als:
VROEGE BLAUWKOP
„ BORGERS
ROODE STAR enz.
tegen concurrerende prijzen.
Tegen 20 Maart af te geven
Kropslaplanten p. 100 st. 40 c.
SMALLOOF POLLEN p. st. 6 c.
POOTSPAL LOTTEN per K.G.
20 cent
A. G. SCHARTMAN
KWEEKERIJ „DEN DAM“
BOEKELO

De opening van de winkel vond dus aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog plaats. Er volgden zware jaren, waarin van een normale bedrijfsvoering en uitbouw van de zaak nauwelijks sprake kon zijn. De bezetter bepaalde de spelregels en de bevolking moest zich aanpassen. Er ontstond schaarste en veel artikelen waren niet meer voorhanden of alleen op de bon verkrijgbaar. Bovendien telde Boekelo heel wat onderduikers, die zo goed en zo kwaad als dat ging, geholpen moesten worden. Het voert te ver om de hele oorlogsgeschiedenis hier te behandelen. Om de sfeer een beetje weer te geven volgen hier een paar voorvallen:

- ❖ In de voorkamer van Beckumerstraat 10 woonde zuster Fijn. Het zoontje van de groenteboer moest haar wekelijks een zak aardappels brengen, maar toen hij zijn moeder vroeg, of die zuster die allemaal opat, werd hem te verstaan gegeven, dat hij zich daar beslist niet mee moest bemoeien. Het was wel duidelijk, dat Jo Fijn zich inzette voor onderduikers.
- ❖ Toon Schartman leverde in WO II pruimen aan dokter De Jong, die daar zelf slivovitsj (Eng.: plum brandy) van maakte.
- ❖ De knecht Hiddink haalde met de bakfiets kersen en aardbeien uit Enschede. In het dorp liepen zg. Blitzmädel, die in "Bad Boekelo" zaten. Zij wilden de kersen en aardbeien hebben. "Ie krie'jt niks", was het commentaar, en de Mädel belden daarop de Ortskommandant bij Hulscher. Hulscher hoorde dat en waarschuwde Toon, dat hij moest maken, dat hij wegwkwam. Toon bleef waar hij was en toen kwam een hoge Duitser verhaal halen. Nadat Toon uitgelegd had, hoe het was gegaan, was diens commentaar: "Schön gemacht!"

De handel in de oorlog was moeilijk. Er werd niets meer gebracht. Je moest veel halen bij de haven, waar schepen aankwamen met bijv. koolraap, aardappels, enz. Toon haalde het met paard en wagen op. Soms was dat best spannend door overvliegende en schietende Jabo's. Om de wagen waren schotten bevestigd, zodat de producten los gestort konden worden. Voedsel was op de bon. Moeder Schartman pakte voor in de winkel de bonnetjes aan en gaf een briefje, waarmee de klant naar achteren kon gaan, waar de aardappels per kilo opgeschept werden met een aardappelgreep. Gewogen werd met een bascule. Mensen stonden, als er wat was, vanaf de winkel tot aan de eik aan de overkant van de straat te wachten op hun beurt. Onbegrijpelijk: voor koolraap. Ook Truus Göttgens herinnert zich, dat ze als 10-jarig meisje in die rij heeft gestaan, niet beseffend, dat ze later zelf met haar man Gerard Schartman de winkel zou bestieren.

Bascule.

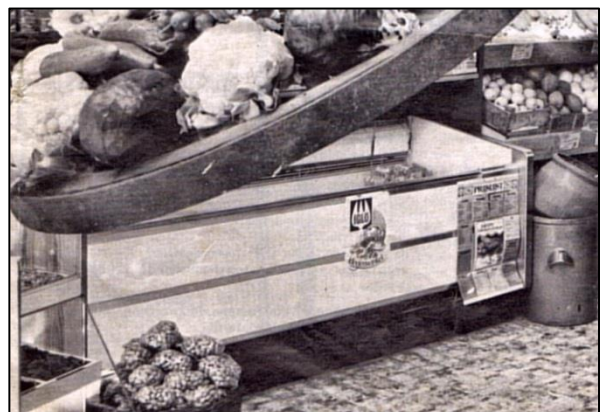
Soms kregen ze meloenen. Dat kende niet iedereen. "Mö'j dee kock'n, mö'j dee bakk'n?", maar ze wilden ze wel hebben.

Schartman nam de bonnen in en plakte die, bij gebrek aan goede lijm, met koude aardappels op vellen papier en aan de hand van die vellen kreeg hij bij het distributiekantoor aan de Minkmaatstraat toewijzing van goederen. De rantsoenering van goederen duurde na de oorlog nog een hele tijd. Voor groente en fruit nog wel een jaar.

Na de oorlog was er weer ruimte voor nieuwe plannen. In

de oorlog waren onder de Duitsers een aantal diepvriesbedrijven groot geworden⁵. Die kwamen nu in handen van de Nederlandse Staat. Eén ervan was "Winterzon". Om de producten te kunnen verkopen, kwamen overal in het land voornamelijk in groentewinkels diepvrieskisten te staan. Bij Schartman kwam de eerste in Boekelo al in 1946. Marie Schartman stond met vrouwen te praten om de diepvries te promoten. Dat had nog wel wat voeten in aarde, omdat men er erg aan moest wennen.

⁵ Hoewel de snelkoeling reeds in 1925 werd uitgevonden duurde het tot in de Tweede Wereldoorlog voordat in Nederland een industrie voor diepvriesproducten ontstond. Dit ontstaan vond haar oorzaak in het feit dat de blikconservenindustrie in moeilijkheden raakte door tekorten aan blik. In Leiden ontstond Vita NV en in Utrecht werd Winterzon NV opgericht. Deze bedrijven bleven bestaan, zij het onder wisselende eigenaars, totdat ze beide in 1958 werden opgekocht door Unilever. Dit concern produceerde reeds diepvriesgroenten, -vis en -consumptie-ijs. In 1960 werd het merk Vita in Iglo veranderd, terwijl het merk Winterzon verdween. Vita NV werd Iglo NV.

Diepvriesspinazie was een gewild artikel, dat afkomstig was van een diepvriesfabriek in Coevorden. Die spinazie werd in Zwolle en Kampen op de veiling gekocht. Grote blokken diepvriesspinazie werden bij "Ons Belang" met een cirkelzaag tot kleine kiloblokken verzaagd. Die moesten dan na aanschaf wel direct gebruikt worden, want niemand had toen thuis al een koelkast.

De tekst links op deze sterk verkleinde advertentie uit 1947 luidt:

Als de winter koning "kraait"

Hoe heerlijk is het dan, zomers-verse groenten en zomers-vers fruit te eten. Zet Uw huisgenoten het beste voor: diepgevroren groenten en fruit van WINTERZON. Spiercieboontjes, doperwtten, stoofsla, komkommer, pruimen, kersen als er "Winterzon" op uw doos diepvries staat, is het altijd kersvers en fris van smaak.

Winterzon EEN VITAMINEBRON!

Vanaf ± 1960 werd naast diepvriesproducten ook ijs verkocht, dat afkomstig was van de Lonneker Melkfabriek.

Het venten:

Eerder kwam al aan de orde, dat Toon Schartman voornamelijk het venten verzorgde en Marie de winkel. Dat venten ging nog lang met paard en wagen. Het paard liep na het venten in een weijtje aan de Windmolenweg. Het was voor vreemden geen lieverdje. Toen de Duitsers hem aan het einde van de oorlog wilden confisqueren, beet het dier letterlijk flink van zich af. De getergde Duitse soldaat wilde hem toen ter plaatse doodschieten, maar daar hebben omstanders hem van weten te weerhouden.

Op deze foto uit 1947 verkoopt Toon aan Anne en Nardie Winkelhuis wortelen, bloemkool en conserven.

Het venten met paard en wagen heeft Toon nog tot ongeveer in 1960 volgehouden. Toen werd overgeschakeld naar een gemotoriseerde wagen. Toon had niet veel met de motorwagen, maar toen hij bij een val van zijn brommer zijn schou-

der brak, kon hij helemaal niet meer venten. Vanaf dat moment ging Gerard de weg op. Hij gebruikte daarvoor een grote ventwagen, een MG truck, die uit de buurt van Arnhem kwam. Uiteindelijk werd dat een belangrijke bron van inkomsten naast de groentehandel in de winkel.

Nieuw was ook het begin van de branchevervaging. Vroeger verkocht de kruidenier kruidenierswaren en de groenteboer groente. Middendorp ging in zijn Sparwinkel netjes met sinaasappels verkopen en toen konden ze bij Schartman natuurlijk niet achterblijven. Zij begonnen naast groente ook koffie te verkopen en Blue Band margarine. De margarine begon op warme dagen wel te smelten. Die zat kennelijk nog niet in de koeling.

Toon Schartman is kort na de oorlog met collega's lid geworden van de coöperatieve inkoopvereniging "Ons Belang". Dat liep aanvankelijk goed, maar is door vergrijzing achteruit gegaan. Gerard zat inmiddels in het bestuur. Ze verkochten al meer kruidenierswaren en toen zocht Steinmeijer, groothandelaar uit Hengelo, contact met Gerard. Steinmeijer verkocht nog geen groente en wilde iemand hebben, die daar verstand van had. Hij vroeg Gerard, of die voor elkaar kon krijgen, dat hij voet aan de grond zou krijgen in de inkoopvereniging. De groenteboeren zaten allemaal met geld in "Ons Belang" en wilden dat graag weer terug zien. Mede daardoor kwam de samenwerking tot stand. Gerard werd toen ook in het bestuur van Steinmeijers zaak opgenomen.

Foto's van Toon met de gemotoriseerde ventwaggen. Regelmatig waren er jongens uit de buurt mee, die het leuk vonden om te helpen. De jongen op deze foto is Jan Kip.

Op de volgende bladzijde: Toon met zijn volgeladen wagen, klaar voor vertrek, voor de winkel aan de Beckumerstraat № 30. Links, geheel gehuld in klimop, de slagerrij.

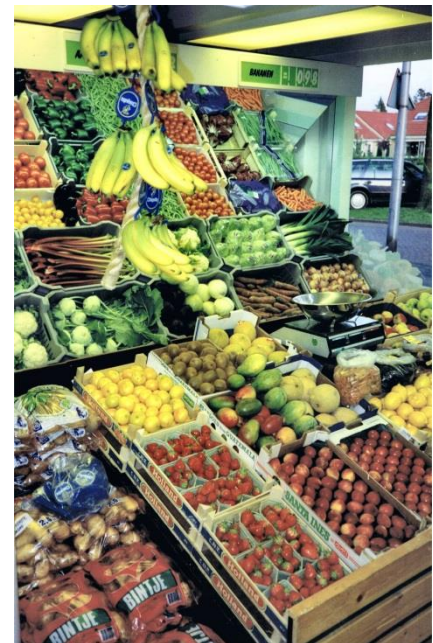

De volgende fase:

Niet lang nadat Ben en Gees Huve geëmigreerd waren, kwam het plan op om van N° 28 en 30 één geheel te maken. Toon vroeg aan eigenaar Van de Pol of hij N° 28 ook zou kunnen huren. Van de Pol wilde niet meer verhuren, maar wel verkopen. De Schartmans aarzelden, maar boekhouder Wes uit Haaksbergen adviseerde om direct te kopen, maar niet door Toon, maar door zijn zoon Gerard. En zo geschiedde. Vanaf ± 1962 zijn de linker en de rechter winkel samengevoegd. Dat was ook het moment om naast groente de verkoop van kruidenierswaren door te zetten. Schartmans groentezaak werd "Schartman Superrette", een supermarkt, zouden we nu zeggen. Er wordt een ruim assortiment kruidenierswaren in de winkel opgenomen. Toch verloochent Schartman de herkomst van zijn

bedrijf niet. Hij legt het accent op de groente en fruitafdeling en daar bestaan dan ook nog een aantal fraaie foto's van. We zien daarop Gerard, die de puntjes op de "i" zet en Truus, die de kassa goed in de gaten houdt. Een voor oudere Boekeloërs bekende herinnering.

Eén en ander heeft ook gevolgen voor de bewoning. Gerard en Truus bewonen met hun gezin de bovenverdieping en Toon verhuist met de zijnen naar de woning achter N° 28.

Dan besluit Toon ± 1962 "De Coöperatie" te kopen en niet alleen de winkel op N° 26, maar ook het pand 22/24. Voorlopig zitten daar nog huurders in, maar t.z.t. biedt dat toch mogelijkheden. Die doen zich voor in het begin van de jaren zeventig. In 1973 neemt Gerard de zaak van zijn vader over. In 1974 wordt de Coöperatie afgebroken, De Vries is vertrokken uit N° 24 en Lansink uit N° 22. Uit een verkoopakte van notaris Van Hoff blijkt, dat Herman Schartman en zijn vrouw in januari 1974 N° 22 hebben gekocht en dat zij hetzelfde pand in februari 2006 weer verkochten aan de huidige bewoner, Richard Wessels.

Nu komt ook het achterhuis van N° 28 vrij en is er gelegenheid voor een fikse verbouwing. Die volgt in 1975, wanneer het hele pand winkel wordt en Gerard en Truus aan de rechter- en achterzijde van het gebouw met behulp van aannemer Leferink een aanbouw realiseren, zo, dat die later ook eventueel geschikt is voor gelijkvloerse bewoning.

Tot slot:

Dit boekje beoogt de geschiedenis te vertellen van een aantal panden aan de Beckumerstraat. Aangekomen in de huidige tijd, is het in verband met privacy van personen en over zaken gebruikelijk terughoudend te zijn over recente ontwikkelingen. Ik beperk me dan ook met te melden, dat de Attent Supermarkt rond het jaar 2000 ophield te bestaan en dat er daarna enige tijd een Schilders Museum in het pand is gevestigd. Dat was een museum, waarin de gezamenlijke schilderspatroons van de gemeente Enschede het nodige over hun vak wilden tonen. Dat bleek geen succes en de huur-overeenkomst werd dan ook al vrij snel beëindigd.

Toen was de weg vrij voor “Het Pakhuys”, de woonwinkel van Tom en Annemarie van de Velden. Die is vanaf 2003 tot heden in het pand gevestigd en we vinden nu naast elkaar:

Woonwinkel “Het Pakhuys”

De woning van de familie Schartman

en modezaak “La Deut”

hier in één beeld gevat.

Dit boekje is een deel uit de serie Winkels en Bedrijven.

Verschenen zijn nu:

1. Beckumerstraat 18 – Het voormalige hulppostkantoor en de bewoners van het pand – 15 oktober 2011.
2. Dirk Papestraat 46-48 en Windmolenweg 48 – De rijwielzaak van Els-Jan en Ten Brincke – 27 november 2011.
3. Beckumerstraat 1-3 – De smederij en winkel van Sachse – 14 januari 2012.
4. Een eeuw Beckumerstraat 10-12 – de voorgangers van Eetcafé-Cafetaria-IJssalon “Het Spoor” – 1 februari 2013.
5. Beckumerstraat 22 tot en met 30 – Van groente en kruidenierswaren naar meubels en couture – 20 april 2014.

Index:

Hierna volgt de index op persoonsnamen, voor zover ze in de parentelen voorkomen. Namen in de overige tekst zijn niet geïndiceerd.

Averink	Hendrica Johanna, 24	Kamp, 21
Geertruid, 7	Dijk, van	Kamphuis
Beek, ter	Jopie, 7	Johanna Antonia
Barta, 16	Dijksma	Hermina, 15
Bekker	Niesje, 9	Keetelaar
Berendina Gerharda, 19	Ebbekink	Adrianus Johannes, 23
Christiaan, 19	Aaltjen, 3	Kempers
Christiaan Gerrit, 19	Hendrikus, 3	Johanna, 21
Hendrika Hermina, 19	Teuntjen, 3	Keppel
NN, 19, 20	Fleming, 16	Catharina Maria, 15
Ronald Christiaan, 20	Franken	Kersaan
Bezembinder, 16	Gesina Elisabeth, 11	Kornelis, 15
Bloemendaal	Gaakink	Klein Kormelink
Bernardus, 11	Hendrika Maria, 11	Engele Maria, 23
Fenna Aleida, 11	Göttgens	Kleine Snuverink
Boevink	Gertrudis Emma, 23	Jan Gerrit, 7
Gerritdina Hendrika, 13	Groot Roessink	Jan Hendrik, 7
Herman Engelbert, 13	Jantjen, 21	Konstapel
Herman Fredrik, 13	Hebinck	Roelof, 16
Hermannus, 13	Johanna Christina, 23	Krabbenbos
Hermina, 13	Heijink	Cornelia Aleida, 19
Hermina Hermanna, 13	Gerhard, 7	Lansink
Jan, 13	Hendrik Jan, 7	Albertus, 11
Johan, 13	Herkendaal	Bernardus, 11
Johanna, 13	Antoon, 21	Gerrit Jan, 11
Bolding	Gerhard, 21	Marinus Hendrik, 11
Willem, 16	Gerritdina Johanna, 21	Leferink
Borggreve	Gerritje, 21	Hendrika, 23
Gesina Elisabeth, 11	Hendrik, 21	Lenting
Hendrik, 11	Hendrika, 21	Antonette, 7
Bos, ten	Hendrika Engelberta, 21	Lenverink
Bernardus Johannes	Johanna, 21	Bernardina, 23
Antonius, 11	Johanna Gerritdina, 21	Leppink
Johannes Bernardus	Johanna Willemina, 21	Gerhard Jacobus, 21
Antonius, 11	NN, 21	Middendorp
Bosch	Hollink	Ali Annie, 16
Aaltje, 9	Gerrit Jan, 9	Annigje, 16
Jan, 9	Gerritdina, 9	Geesje, 16
Bosman	Huijskes	Gerda Egberdina, 16
Gerritje, 21	Johanna Louisa Sophia, 11	Geuchien, 16
Willem, 21	Hüve, 16	Hendrik Warner, 16
Bouwhuis	Jager, de	Hendrika Jantina, 16
Hermina Hendrika, 24	Johanna, 11	Hendrikje, 16
Brinkman	Kalberg	Jantje, 16
Herman Johan, 21	Berendientje, 7	Lubberta, 16
Diepemaat	Fredrik Jan, 7	Lubbertus, 16

Mors, ter, 16	Johannes, 21	Leo, 9
Nijhuis	Schartman	Tijmen, 9
Herman, 13	Anna Aleida, 23	Weldink
Hermannus, 13	Antonius Carolus, 23	Johanna, 3
Hermina, 13	Antonius Hermanus, 23	Wengel, ter
Johanna Enna, 13	Berendina Geertruida, 23	Henk, 16
Noordink	Carolus Joseph, 23, 24	Wennink
H.J., 23	Gerhardus Hermanus	Gerrit, 15
Oost, 16	Marcellinus, 23	Wes
Oosterbroek	Gerhardus Johannes, 23	Gerritdina, 21
Gerrit, 7	Hendrica Geertruida, 24	Hendrik, 21
Hendrika, 7	Hermanus Antonius	Westendorp
Hendrikus, 7	Josephus, 24	Hermina, 3
Oude Monnik	Johanna, 23	Jan, 3
Geertrui, 23	Johannes Bernardus, 23	Wevers
Paskamp	Ma ria Johanna, 23	Gerridina, 13
Jan Hendrik, 3	Schouwink	Willems
Pol, van de	Gerritdina, 19	Albert Johannes, 15
Aaltje, 3	Snijders	Egbert Johannes, 15
Everdina, 3	Helena Maria, 9	Geesje, 15
Hendrik, 3	Snuverink	Hendrik, 15
Jan Willem, 3	Gerhard, 19	Hendrika, 15
Poortman	Soepenbergh	Jan, 15
Hendrikje, 16	Hendrika, 16	Margaretha Henderieka,
Put	Venekamp	15
Johanna Willemina, 7	Hermina, 13	Winkelhuis
Radix	Venterink	Bernard, 23
Grietje, 15	Johannes Jacobus, 19	Zoomer
Rietman	Vries, de	Hendrik, 11
Hendrik Johan, 21	Aleida Helena Maria, 9	Johanna, 11
Maria Catharina, 23	Gerrit Jan Marcellinus, 9	
Runhart	Hendrik, 9	

Voor dit onderzoek zijn veel personen benaderd, die met hun informatie een kleine, of grotere bijdrage hebben geleverd aan het geheel. Zij wezen de weg, gaven interviews of toeverden oud fotomateriaal tevoorschijn. In alfabetische volgorde: Ronald Bekker, W.H.J. Brunink, Arend Bruninkreeft, Colin van Dielen, Ada Dollenkamp-Groot Wassink, Jonneke Doze, Hannie Grootenaar-Brouwer, Henk Heijink, Ronnie Heijink, Ali Holtkamp, Antoinette Huizing-Heijink, Dries Huizing, Geesje Huve-Middendorp, Jos Kroese-Herkendaal, Rikie ter Mors-Middendorp, Anna Oltwater, Ali Papenburg-de Vries, Henk Papenburg, Ferdie Sachse, Gerard Schartman, Herman Simmelink, Annie Steenbreker-van Dijk, Engelbert Straatman, Jaap ter Wengel, Gerrit Wes, Richard Wessels, Gerrit Wevers, Martin Zendman en vele anderen.

Instanties: Centraal Bureau voor Genealogie – Den Haag, Stadsarchief – Enschede, Archief Kamp Vught, Eigen archief.